

Náš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII./ŠTEVILKA 36

ČETRTEK, DNE 8. SEPTEMBRA 1960

CENA 2.— ŠILINGA

Nerešeno šolsko vprašanje

V nekaj dneh se bo zopet pričel pouk na osnovnih, glavnih in srednjih šolah naše dežele. V kolikor se tiče ta pouk manjšinskega šolstva, bo to ostalo tudi za naprej brez samostojne nadzorne oblasti, kljub temu da predvidevata avstrijska državna pogodba in manjšinski šolski zakon poseben šolski oddelek za slovenski pouk na osnovnih, glavnih in srednjih šolah ter celoten pouk na slovenski gimnaziji.

Že meseca aprila t. l. sta bili pri deželni glavarju sprejeti delegaciji Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij in mu izročili podrobno izdelan predlog za vzpostavitev slovenskega šolskega oddelka. Deželni glavar je obljubil storiti vse potrebno, da se vprašanja nadzorne oblasti uredijo. Slovenski zastopniki so imeli pri razgovoru vtis, da bo koroški deželni glavar vprašanje samostojnega oddelka za manjšinsko šolstvo kot predstavnik deželnega šolskega sveta dejansko tudi uredil. To smo od deželnega glavarja, ki je zrušil obvezno dvojezično šolstvo, smeli upravičeno pričakovati. Kdo je navsezadnje kriv sedanje zmešnjave na osnovnih šolah? Dvojezično šolo, ki jo je deželni glavar sam do leta 1958 vedno zagovarjal kot vzorno rešitev za pripadnike obeh narodnosti v deželi, je pokopal z »namenitim« šolskim odlokom z dne 22. septembra 1958 in ustvaril s tem neznosen pedagoški položaj na šolah, za katere je veljala šolska odredba iz leta 1945. Od osebe, ki je prizadela koroškim Slovincem toliko škode in razočaranja, smo v zadnjih dveh letih pričakovali, da bo manjšini povzročeno krivico skušala vsaj nekoliko popraviti.

Mnenja smo, da ne zadostuje samo govoriti o »dobrem sožitju med narodoma sosedoma«, teh besed se namreč deželni glavar pogosto poslužuje, ampak je treba svojo pripravljenost za tako sožitje izkazati z dejanji. Eno takih dejanj pa bi bila uresničitev šolskega oddelka za manjšinsko šolstvo po predlogih manjšine.

Drugo vprašanje, ki tudi ob začetku šolskega leta ne bo urejeno, je zadeva posebnega učnega načrta za slovenski pouk na dvojezičnih šolah. Ponovno smo nakazali to pomanjkljivost tudi v našem listu, pri šolskih oblasteh na Dunaju in v deželi, a leta in leta zaman. Odgovor je bil vsepovsod in vedno isti: pouk slovenščine je treba poučevati po učnem načrtu za nemščino! Da se koroški Slovenci s takim odgovorom nismo zadovoljili, je razumljivo. Naprej smo zahtevali poseben učni načrt za slovenski pouk. Končno so po petnajstih letih poučevanja slovenščine na dvojezičnih šolah uvideli tudi pri deželnem šolskem svetu v Celovcu, da brez posebnega učnega načrta ni mogoče poučevati uspešno slovenščine, ter so začeli pripravljati tozadeven osnutek. Vendar ta osnutek, če bo enkrat sprejet kot učni načrt, učiteljstva nikakor resno ne obvezuje. Saj je po njem dosega učnega cilja v marsikateri formulaciji le zaželen, nikakor pa ne obvezen.

Mnenja smo, da mora biti učni načrt sestavljen tako, da snovno obvezuje vse učiteljstvo. Zato mora biti čimbolj konkreten ter mora upoštevati vse panoge jezikovnega pouka. Predvsem pa mora za njegovo vsebino, na katero polagamo koroški Slovenci veliko važnost, nekdo v polni meri odgovarjati. Zato tudi vprašanje vzornega učnega načrta za dvojezično šolstvo terja takojšnjo vzpostavitev slovenskega šolskega oddelka ter ureditev nadzorne oblasti za celotno manjšinsko šolstvo. Na ta način bi se mogla urediti tudi vsa ostala vprašanja, ki so nastala z odlokom deželnega glavarja ter z novim šolskim zakonom. Za njihovo rešitev bi se moral vodja deželnega šolskega sveta, torej deželni glavar, še prav posebej zanimati.

Boj za oblast v Kongu

Prišlo je do vladne krize in popolne zmešnjave, v Leopoldvillu demonstracije proti Lumumbi, vojaštvo OZN zasedlo radijsko postajo.

V Leopoldvillu so padli prvi strelji po izbruhi vladne krize. Skupino demonstrantov, pristašev državnega predsednika Kasavuba, ki je hotela korakati proti središču mesta in demonstrirati proti Lumumbi, je z orožjem zadržala policija. Da bi zmanjšala zmešnjavo v Kongu, je Organizacija združenih narodov odredila, da njeno vojaštvo zasede radijsko postajo v mestu in s tem prepreči izdajanje nasprotujočih si vesti in povelj od državnega predsednika Kasavuba in ministrskega predsednika Lumumbe. Proti temu koraku Združenih narodov je Lumumba takoj protestiral, ker mu je bila vzeta prilika, da bi mogel imeti po radiu nameravani govor.

V svojem zadnjem govoru po radiu je Lumumba še sporočil državnemu predsedniku Kasavubu, da ga je ministrski svet razrešil dolžnosti in da namerava ob prvi priložnosti sklicati sejo parlamenta. Nadalje je izjavil, da je ravnal Kasavubu nepostavno, ko je njega, Lumumbo, odstavil, ko je vendar šef vlade, ki jo je ljudstvo izvolilo in jo tudi podpira.

Medtem vladata oba, Kasavubu in Lumumba, vsak zase. Poslanci v parlamentu pa se prepirajo, ali ima vlada, državni predsednik, predsednik narodne skupščine ali predsednik senata pravico za sklicanje parlamenta k izredni seji. Državni predsednik Kasavubu se nahaja v svoji hiši, kjer ga čuva domača policija in OZN-vojaki iz Gane. Predsednik senata Ileo, katerega je Kasavubu imenoval za naslednika Lumumbe, pa je izginil brez sledu.

V Katangi je ministrski predsednik Čombe pozval ljudstvo, naj mu pomaga strmo glavit »diktatorja Lumumbo« prej, preden bo prepozno. Čombe je obsodil vlado Lu-

mumbe zaradi zločinov med rodno Baluba v pokrajini Kasaji in tudi Sovjetsko zvezo, da podpira Lumumbov napad na provinco Katango.

Moskovski radio je napadel zahodne sile, da se vmešavajo v notranje zadeve Konga in da podpirajo »korupcijske lutkovne vlade« v Katangi in provinci Kasaji, ter ju zalagajo z orožjem. Zvedelo pa se je nasprotno, da Lumumbove operacije Sovjeti izdatno podpirajo. 15 sovjetskih letal tipa

„Nepovabljeni gost“ v Ameriki

Kakšno vzdušje je nastalo v Ameriki ob sporočilu, da bo Hruščev spet prišel v ZDA, je dobro razvidno iz naslednjega komentarja amer. časopisa »The New York Times«:

»Nikita Hruščev se je sam povabil na zasedanje glavne skupščine Organizacije združenih narodov, ki se bo začela ta mesec, in ničesar ni mogoče ukreniti zoper to. Edina tolažba je v tem, da tokrat ne bo prišel kot gost predsednika Združenih držav — in ne kot gost katerega koli Amerikana. Zato nas ne veže, razen osnovnih pogojev za njegovo varnost, nobena posebna vljudnost ali posebna prijaznost do njega.

Mož, ki je podrl zadnji sestanek na vrhu v Parizu, ki je grozil in grozil še vedno, da nas bo uničil z vodikovimi bombami, more pričakovati prav malo prisrčnosti ob prihodu v našo sredo. Le naše spoštovanje do Združenih narodov nas vodi, da bomo trpeli njegovo navzočnost.

Je pač ironično naključje, da je istega dne, ko je bil naznanjen Hruščevov prihod, eden njegovih časopisov prinesel vesti, katerih bi se bilo dobro spomniti ob tiranovem prihodu. »Komsomolskaja Prav-

da« se zgraža nad sovjetsko mladino, ki se navdušuje »za ameriški način življenja, o katerem je znano, da je na slabem glasu«. Časopis poziva k obsodbi in bojkotu tistih mladih sovjetskih državljanov, ki so prijazni do ameriških obiskovalcev in ki se zanimajo za ameriške navade in ameriško moralo.

Bilo bi popolnoma po pravici, če bi Stalin, naslednik doživel tako obsodbo ob svojem prihodu pri nas. On in ljudje, jih on predstavlja, so vsi znani zaradi svojih naklonjenosti k laži in krivici. Saj niso še niti štiri leta minila, kar so njegovi vojaki budimpeštanske ulice pordečili s krvjo junaških madžarskih borcev za svobodo.

Toda čeprav je večjemu delu našega ljudstva prisotnost Hruščeva neprijetna, je ne smemo imeti za vznemirjajočo. Nedvomno hoče ta »nepovabljeni gost« uporabiti Združene narode za propagandni oder, od koder bi mogel koga preslepiti, a to je že poskušal tudi pred letom dni brez uspeha. Mogoče je, da bo med svojim bivanjem letos iznašel kako novo krilatico, prav tako brez vrednosti in enako lažnivo kot »splošno in popolno razorožitev«, ki jo je lanskega septembra naznanil svetu. Toda mi toliko zaupamo zdravemu človeškemu razumu, da ne pričakujemo, da bi besedne igre mogle vplivati na stvarni položaj.

Bilo pa bi napačno, če ne bi omenili tragike spominov, ki jih mora vzbuditi med Amerikanci novica o prihodu Hruščeva. Ko je Hruščev pred letom dni prvič prišel v Ameriko, je obstajalo vsaj majhno upanje, da bo njegovo osebno srečanje s predsednikom Eisenhowerjem in njegovo lastno spoznanje dejanskega položaja v naši deželi privedlo do konca hladne vojne. Danes pa ni nič več vzroka za take iluzije. Hruščev sam je izbral pot, po kateri hladna vojna grozi vsakemu delu tega majhnega in ogroženega planeta.

— K R A T K E V E S T I —

Londonski dnevnik »Daily Express« je objavil vest, da so z angleških oporišč ponovno začeli z vohunskimi poleti, kakršni so privedli do sestrelitve ameriškega letala »RB-47«. Te polete opravljajo ameriška letala »RB-47« in angleška letala tipa »Canberra«. List dodaja, da sta se angleška in ameriška vlada sporazumeli o tem, da bosta nadaljevali s takimi poleti ob železni zavesi, da bi preizkusili sovjetsko radarско obrambo ter obrambo z lovci in raketi.

Oblasti v Rdeči Kitajski imajo velike težave s prehrano za 600 milijonov prebivalstva. Zato so prišli na misel, da bi se rešili lakote, če bi zasejali ne le vsako stezo in mejo ampak tudi ogromna področja

novih in starih gozdov, v katerih so došle nabirali samo žir in zdravilne rastline.

Sv. oče Janez XXIII. je sprejel v svoji letni rezidenci Castel Gandolfo 130 predstavnikov mednarodnega olimpijskega odbora, med njimi tudi predstavnike iz Bolgarije, Poljske in Madžarske. Predsednik mednarodnega olimpijskega odbora Brundage se je zahvalil papežu za sprejem in za živahno zanimanje, ki ga je sv. oče pokazal za olimpijske igre. Sv. oče je prosil zastopnike, da bi izročili športnikom, ki so se iz vsel delov sveta zbrali v Rimu, njegove najboljše želje za čimboljše uspehe pri olimpijskih tekmovanjih. Po sprejemu je papež delegatom razkazal svojo palačo in razgled na Rim, na morje in na Albansko jezero, kjer so bile veslaške tekme.

Molotov na Dunaju

Na Dunaj je pretekli ponedeljek prispel Vjačeslav Mihajlovič Molotov, ki je bil pred kratkim imenovan za stalnega zastopnika Sovjetske zveze pri Mednarodni organizaciji za atomsko energijo na Dunaju, katere zasedanje je napovedano za 20. septembra.

Bivši sovjetski zunanji minister Molotov je bil gost dunajskega mesta, ko je s tremi zahodnimi zunanjimi ministri podpisal avstrijsko državno pogodbo. Sedaj sedemdesetletni in bolehn Molotov je član komunistične partije od leta 1906. Lenin ga je l. 1921 poklical v Politbiro; pod Stalinom je bil ministrski predsednik in zunanji minister Sovjetske zveze.

Komunistična ironija se je spet enkrat razbohotila. Človeka, ki je podpisal prijateljsko pogodbo z Ribentropom, ki je aktivno sodeloval na konferencah v Teheranu, Jalti in Potsdamu, ki je Sovjetsko zvezo zastopal pred Združenimi narodi in sovjetsko politiko oblikoval na vseh važnejših mednarodnih konferencah, so premestili na Dunaj k atomski oblasti. Dne 4. julija 1957 ga je Hruščev obdolžil: »Tovariš Molotov je zaviral sklenitev avstrijske državne pogodbe... Odklanjal je koristnost osebnih stikov med vodilnimi sovjetskimi osebnostmi in državniki drugih zaveznških dežel.« Sedaj se bo na Dunaju lahko pričel o koristnosti oziroma škodljivosti pogodb in stikov. Hudobni jeziki pripovedujejo, da je Molotov Hruščevu darilo avstrijski vladi za njeno gostoljubje ob času njegovega obiska v Avstriji. Kancler Raab tega »darila« verjetno ni preveč vesel.

Politični teden

Po svetu . . .

Politična dejavnost v svetu je bila v zadnjih sedmih dneh zelo aktivna. V ospredju so še vedno dogodki v Kongu, ki prav nič ne kažejo, da bi se toliko umirili, da bi ostali v ozadju svetovnih političnih dogodkov.

Krvavi spopadi v Kongu

Pretekli teden smo že pisali, da so Belgijci zapustili Kongo in je bilo pričakovati, da se bodo razmere v deželi vsaj toliko uredile, da se bo moglo pod okriljem vojaštva Organizacije združenih narodov pričeti zopet rednejše gospodarsko življenje. Nove vesti pa so naznanjale, da Belgijci le niso še popolnoma izpraznili Konga in da so pustili v vojaškem oporišču Kamini še 600 svojih vojakov. Belgijci so sicer zatrjevali, da so to le »tehniški«, ki jih še niso mogli odpeljati iz Konga zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev. Vendar so ti »tehniški« izzvali odločen protest glavnega tajnika Združenih narodov Hammarskjöldja pri belgijski vladi.

Predsednik Lumumba je hotel s silo doseči, da bi odpadle pokrajine priznale njegovo centralno vlado. Poslal je svoje čete predvsem proti bojevnikom rodu Baluba, ki so branili Bakvango, glavno mesto »rudarske republike« Kasaji, in je prišlo do ostrih spopadov. Poročila pravijo, da je bilo že nad 300 mrtvih, med njimi tudi ameriški častnik Henry Taylor, sin ameriškega poslanika v Švici.

Lumumba in njegova vlada odstavljena

V ponedeljek zvečer je v Kongu prišlo do nepričakovanega obrata. Državni predsednik Kasavubu je po radiu naznanil, da je odstavil Lumumbovo vlado. Za novega ministrskega predsednika je imenoval dosedanjega predsednika senata Ilea, Združene narode pa je zaprosil, naj njihovo vojaštvo prevzame kontrolo v državi. Glavno poveljstvo nad domačo armado prevzema on sam. »Lumumbo so postavili za predsednika Belgijci, ta pa je deželo privedel tako daleč, da je prišlo do bratomorne vojne,« je dejal Kasavubu.

Kasavubu je odstavil Lumumbo v trenutku, ko je skupina sovjetskih letal bila pripravljena za invazijo v Katangi.

Novi ministrski predsednik Ileo je odločen nasprotnik Lumumbove politike, ki je Kongo zapeljala v vode vzhodnega bloka.

Lumumba »odstavil« državnega predsednika

Po najnovejših vesteh pa se je zvedelo, da je skoraj istočasno po drugi radijski postaji »odstavil« državnega predsednika Kasavuba tudi Lumumba. Izjavil je, da je Kasavubu »državni izdajalec« in je pozval domače vojaštvo in prebivalce dežele, naj se mu uprejo. Tako je prišlo do popolne zmede in nihče ne ve, kako se bodo dogodki razvijali v tem brezpravnem stanju. Vojaštvo Združenih narodov je v pripravljenosti in trenutno še ne ve, za koga naj poseže v boj. Predsednik Kasavubu je prošil za osebno stražo in zdaj vojaki Združenih narodov varujejo njegovo hišo.

»Prostovoljci« iz Rdeče Kitajske v Alžirijo?

Angleška obveščevalna služba je sporočila, da je treba resno računati z intervencijo Rdeče Kitajske v Alžiriji. Zvedelo se je, da namreč v Šanghaju mobilizirajo kitajske vojaške, ki so izurjeni za bojevanje v puščavi. Poleg tega je pa tudi v alžirski osvobodilni fronti v zadnjih tednih dobila radikalna struja premoč nad voditelji, ki so zagovarjali zmernejšo taktiko in je zopet prišlo do oživiljenja spopadov.

Alžirski uporniki so napadli goste v neki kavarni v mestu Lyonu v Franciji. Pet oseb je bilo ubitih. Predsednik De Gaulle je izrazil svojo nejevoljo nad predlogom, da bi pričel pogajanja z voditelji alžirskih upornikov. »Dokler nož govori, ni mogoče razpravljati o političnih vprašanjih,« je dejal.

Zapora v Berlinu

Veliko prahu je dvignila novica, da je vlada Vzhodne Nemčije omejila dostop v vzhodni sektor Berlina od 31. avgusta do 4. septembra. V teh dneh naj bi se namreč za »Dan domovine« zbrali v zahodnem Berlinu begunci, ki so po vojni zapustili ali

bili pregnani z nekdanjih nemških ozemelj v vzhodni Prusiji, Šleziji in na Pomorjanskem. Trije zahodni mestni komandanti so pri sovjetskem komandantu protestirali in zahodna nemška vlada je izjavila, da je ukrep vlade v Pankowu protipostaven. Policija vzhodnih oblasti pa je na cestnih prehodih strogo in natančno pregledovala potnike in dovoljevala prehod le osebam, ki so mogle dokazati, da gredo v zahodni Berlin na delo in ne na zborovanje. Ko je napovedani termin potekel, so pregled zopet ukinili in prehod je zopet prost. Da je bilo v celi stvari več vpitja, kot bi bilo potrebno, se da sklepati po poročilih, da je število oseb, ki niso mogle v zahodni Berlin, ker so jih na cestnih prehodih ustavili, znašalo 1004. Od teh pa se jih je le 695 poslužilo brezplačne vožnje z letalom, da bi prišli v mesto.

Skupno angleško-nemško oboroževanje

Bonnski obrambni minister Strauss bo ta teden prisostvoval vsakoletni angleški letalski razstavi v mestu Farnborough in bo to priliko porabil za pogovore s svojim britanskim kolegom Watkinsonom. K temu pripominjajo angleški časopisi, da gre za nadaljevanje prejšnjih pogovorov med obema ministroma na podlagi dolgotrajnih del oboroževalnih strokovnjakov obeh dežel. Kot cilj označujejo časopisi podpis pogodbe tesnejšega angleško-nemškega sodelovanja pri izdelovanju raket, tankov in letal.

»Nepovabljeni gost« na Finskem

Izredno presenečenje je pripravil sovjetski ministrski predsednik Hruščev finskemu predsedniku Kekkonenu, ko je sporočil, da mu bo prišel za 60-letnico osebno čestitat. Hruščev je zatrdil, da ga je k obisku na Finskem nagnila le želja, da bi prijateljskemu državniku čestital za osebni jubilej. Kot darilo je prinesel s seboj dragoceno vazo in knjigo Kekkonenovih govorov, ki so pred kratkim izšli v ruščini. Na račun Zahoda in Združenih držav mu je sicer ob napitnici ušlo nekaj pikrih, ali do pričakovanega napada ni prišlo. Zadovoljil se je z napovedjo, da bo Sovjetska zveza v bližnji bodočnosti poslala v vesirje vesoljsko ladjo, ki bo tehtala 60 ton, in »da bi lahko obesila celo ozvezdje satelitov na nebo, če bi hotela«.

Tudi finski delavci so Hruščeva sprejeli prav hladno in niti radovednežev ni bilo blizu, ko je hodil po neki tovarni.

Kuba je odpovedala pogodbo z ZDA

Doslej je imela Kuba diplomatska zastopstva le v Sovjetski zvezi, na Poljskem in v Čehoslovaški. V svojem govoru pred 300.000 Kubanci je Fidel Castro na svoj teatralični način »odpovedal« medsebojno pogodbo o vojaški pomoči med Kubo in Združenimi državami Amerike. Pred zbrano množico je raztrgal dokument in ji stavil govorniško vprašanje, če je pripravljena sprejeti vojaško pomoč od Sovjetske zveze. Množica je fanatično kričala svoj »Da!« Naslednje vprašanje je bilo, če sprejme vojaško pomoč od Rdeče Kitajske. Odgovor se je zopet glasil: »Da!«

Videti je, da je Castro pripravljen odpovedati diplomatske odnose z nacionalno Kitajsko na Formozi in priznati Rdečo Kitajsko, česar doslej še ni storila nobena država Latinske Amerike.

. . . in pri nas v Avstriji

Vprašanje Južne Tirolske

Avstrijska delegacija na letošnjem glavnem zasedanju Organizacije združenih narodov, ki se bo pričelo 20. septembra v New Yorku, bo odpotovala z Dunaja 18. septembra. Vodila jo bo zunanji minister dr. Kreisky in državni tajnik prof. dr. Gschnitzer. V New Yorku bo odpotovala kot običajno vsako leto tudi odposlanstvo parlamentarcev, kar je letos še posebno važno zaradi napovedanega obravnavanja južnotirolskega vprašanja pred Združenimi narodi. Brž ko se bo izvedelo, kdaj se bodo pričeli pogovori o Južni Tirolski, bo odšla v New York še posebna skupina strokovnjakov iz zunanjega ministrstva.

Južnotirolsko vprašanje je zaenkrat šele na začasnem dnevnem redu zasedanja. Do ločitev dokončnega dnevnega reda bo prišla na vrsto šele po pričetku zasedanja in po izvolitvi novega predsednika. Dunajski

politični krogi zatrjujejo, da je velika gotovost, da bo prišlo južnotirolsko vprašanje na dokončni dnevni red, čeprav bo treba obravnavati še 72 drugih vprašanj. Med njimi so najvažnejša: Ukinitev oboroževanja, Alžirija, ustavev poskusov atomskega orožja, Madžarska, Tibet, rasna politika v Južnoafriški Uniji, Koreja in financiranje vojaštva Organizacije združenih narodov.

Javna blaginja naj odloča

V jeseni je pričakovati, da bo prišlo do pogajanj na podlagi tako imenovanih »rdečih« in »zelenih« poročil in načrtov, ki jih bodo sestavili socialisti in gospodarska zveza. Minister za kmetijstvo, inž. Hartmann, je s tem v zvezi dejal, da bi ti načrti morali biti v prvi vrsti nekakšni »javni obračuni« in ne načrti za vpeljavo kolektivizacije v Avstriji. V takem smislu vsaj jih pojmuje gospodarska zveza.

Če hočejo tudi druge gospodarske in družbene skupine svoje poročilo javno predložiti, jih kmečko prebivalstvo pri tem koraku ne bo oviralo. Na čigave želje pa bi se bilo potem ozirati, to naj določa javna blaginja. Vsekakor bodo predstavniki kmetov pri socialnih načrtih zahtevali enako pravico do sodelovanja, kot so jo zahtevali delavci in podjetniki pri zakonu o kmetijstvu.

Najmanj stanovanj se gradi v Avstriji

Narodni poslanec Prinke je naznanil, da se bo pričel v jeseni nov pokret za gradnjo stanovanj.

Čeprav je bilo v Avstriji po vojni zgrajenih 250.000 stanovanj, jih še vedno manjka 170.000. To dejstvo je Prinke navedel, da je opomnil na od socialistov zavrnjeni načrt OeVP za gradnjo stanovanj. OeVP bo ta načrt v jeseni zopet predložila in Prinke je povedal, da bo njegova stranka ostreje nastopila, če bi SPOe vnovič hotela preprečiti principiarno rešitev.

V Avstriji se gradi od vseh zahodnoevropskih držav najmanj; za Avstrijo so v gradnji stanovanj le še države vzhodnega bloka.

Avstrijski prostovoljci za Kongo

Glavni tajnik Organizacije združenih narodov Hammarskjöld se je obrnil na avstrijsko vlado s prošnjo, da bi ta poslala med čete Združenih narodov v Kongo ednico za vojno pošto in veterinske izvedence. Še preden je avstrijska vlada odgovorila na to prošnjo, se je prvi pridružila še nova po sanitetni jedinici.

Obrambni minister Graf je izjavil, da so že pred tedni pričeli pripravljati vse potrebno, da bi mogla oditi skupina avstrijskih vojakov med čete Združenih narodov v Kongo. Sedaj so vojaki že pripravljeni in tudi oprema jih čaka. Gre pa pri tem za prostovoljce in poveljevali bodo skupini le taki oficirji in podoficirji, ki imajo že izkušnje v bojevanju v tropskih deželah. »Mislim, da je dolžnost Avstrije, da pomaga Organizaciji združenih narodov ohraniti mir na svetu. Zunanje in obrambno ministrstvo se te dolžnosti v polni meri zavedata,« je dejal minister.

Evropska posvetovanja

(AI) — Na sporedu bližnjih evropskih posvetovanj bo zatrdno tudi razprava o možnosti, da bi se Velika Britanija v tej ali oni obliki pridružila Evropski skupnosti.

Da je angleška vlada zadnje čase spreminila svoje poglede na to vprašanje, je med nedavnim obiskom v Rimu sporočil tudi njen minister Heath. Ta sprememba izvira od stvarnejšega presojanja važnosti, ki jo na gospodarskem in torej tudi na političnem področju dobiva Evropsko skupno tržišče.

Angleški zastopnik naj bi bil italijanskim voditeljem povedal, da se njegova država zanima za pristop k Evropski skupnosti, vendar pod pogoji, ki bi jih morali v tem primeru vpoštevati. To so najprej prednosti, ki jih mora dajati trgovanju s članicami svoje državne skupnosti, zlasti kar se tiče cen kmetijskim pridelkom; potem odnosi s članicami Evropskega področja svobodne menjave in pa vprašanje nadnarodnega značaja evropskih ustanov. Velika Britanija bi rada, da bi glede teh pogojev našli skupno ureditev z državami Evropskega skupnega tržišča.

SLOVENC

doma in po svetu

Prvi slovenski zgodovinski atlas

Tiskarska dela za zgodovinski atlas, ki ga bo izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu v Argentini, gredo te dni h koncu. Atlas je z izredno pridnostjo in marljivostjo sestavil prof. Roman Pavlovčič.

Zgodovinski atlas Slovenije vsebuje na 62 straneh 95 zemljevidov in drugih risb in priloge grbov v barvah. Grbi nekdanjih dežel, glavnih škofij nekaterih škofov in plemiških družin bodo predstavljal edinstveno nahajališče teh znakov preteklosti. Vsi naslovi so prevedeni v angleščino in španščino. Večino risb spremlja razlaga, tako da je atlas tudi strnjen posnetek zgodovine in važnih dogodkov.

Posebej je opozoriti na tele karte: Cerkevna razdelitev slovenske zemlje v srednjem veku — Najvažnejši srednjeveški gradovi in samostani — Slovenska naselja v Furlaniji od 10. do 15. stoletja — Razvoj Goriško-Gradišanske — Turški vpadi — Razvoj Kranjske — Razvoj Koroške — Razvoj Štajerske — Kranjska od leta 1809 — Kronovina Primorska — Beneška Slovenija — Kanalska in Rabeljska dolina — Slovensko ozemlje od leta 1849 — Slovenski del Koroške leta 1920 — Slovenija v drugi svetovni vojni — »Vojno področje Jadransko Primorje« — »Slovenska Krajina« — »Ljudska republika Slovenija« v »Federativni Jugoslaviji«.

Družine, tečaji, šole, ljubitelji zgodovinskega študija so dobili z njim nenadomestljiv priručnik. Upati smemo, da bo ta prvi zgodovinski atlas uspešno opravil veliko izobrazbeno in vzgojno delo na slovenskih tleh in povsod po svetu, kjer prebivajo Slovenci. Tudi tujcem bo lahko v dobrodošlo pomoč in pojasnilo.

Skladatelj Anton Lajovic je umrl

V Ljubljani je 28. avgusta umrl za težko boleznijo veliki slovenski skladatelj, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Anton Lajovic.

Rojen je bil pred dvainosemdesetimi leti v Vačah pri Litiji. Po dokončani gimnaziji v Ljubljani je odšel na Dunaj in tam študiral pravo na univerzi in kompozicijo pri Robertu Fuchsu na konzervatoriju. Mnogo bolj kot pravo ga je zanimala glasba, kateri je posvetil tudi večji in globlji del svojega ustvarjalnega življenja.

Lajovic je stopil v slovensko glasbo v trenutku, ko so začeli izhajati Novi akordi in so postala moderna stremeljenja posebno intenzivna. Med njegovimi prvimi deli so bile orkestralne skladbe, kasneje pa se je posvetil skoraj izključno vokalni glasbi. Pisal je zборе, dvospeve in trospeve s klavirjem ter samospeve. Njegova melodija je široko razpeta, harmonija zveni razkošno. Oblikovno in izrazno so Lajovičeve skladbe klene in dognane.

Lajovic je bil umetniška osebnost, ki je skozi desetletja neposredno vplivala na delo in idejno usmerjanje ljubljanske Glasbene Matice in celotne slovenske glasbene kulture v prvih desetletjih našega stoletja.

Arheološka izkopavanja v Stični

Z letošnjimi izkopavanji v Stični na Dolenjskem je Narodni muzej v Ljubljani obnovil že v prejšnjih letih začeto delo. Gre za izkop pet metrov visoke in v premeru nad 50 m velike gomile, ki je pred leti odkrila arheologom kneginjo z zlatim diademom.

Največje odkritje je bil moški grob. V njem so našli z zlatimi našivki okrašen pas z železnim bodalom in konjsko opremo. Dve sekiri in sulici, igla, večje število dragocenih posod in še deli dobro ohranjenih tkanin oblačil pokojnika so bili v grobu. Strokovnjaki menijo, da sodijo letos odkopani grobovi v konec sedmega ali na začetek šestega stoletja pred Kr. rojstvom. Odkopavanja so prinesla prvič jasen vpogled v zgradbo gomil, v sociološko razčlenitev tedanjega prebivalstva in v kult mrtvih. Stična je kraj, ki stoji nedvomno v središču evropske prazgodovine halštatskega obdobja.

Skupina mladih razstavlja

V Jakopičevem paviljonu v Ljubljani je te dni odprla skupina enajstih mladih slikarjev in kiparjev likovno razstavo. Razstavljena so novejša umetniška dela treh likovnih vrst: grafike, olj in plastike.

Grafiko razstavlja Karel Zelenko, Janez Bernik, Bogdan Borčič in Vladimir Makuc. Olja France Slana, Albin Rogelj in Sovre; od kiparjev pa Drago Tršar, Janez Boljka, Slavko Tihec in Kranjc.

Slovenska knjiga na Japonskem

Pesnik Vladimir Kos je v Tokiu dal v tisk svoje pesniško zbirko »Dober večer, Tokio«. Obsegala bo 64 strani in je pesnikova namera, da ves izkupiček iz prodaje daruje za gradnjo prostorov, ki bodo služili zbiranju revnih otrok na njegovi misijonski postaji v Tokiu. Upa, da bo v teh dneh zbirka že izšla. Verjetno bo to prva knjiga, ki bo v slovenski izšla na Japonskem.

DR. PAVEL KRAJNIK:

Cerkev v Sovjetski zvezi

Komunizem hoče ustvariti bolj pravičen socialni red. Pri tem uresničevanju pravice pa dela Bogu in ljudem nezaslišano krivico: s svojim enostranskim marksističnim nazorom in totalitarnim načinom vladanja uničuje vrednote, ki so večje in dragocenejše kot ideali, za katere se bori.

Proti temu načelnemu stališču vstajajo danes ugovori: »Lenin je res smatral vero za opij, ki uspava revno ljudstvo in njegov prvi komisar za vzgojo ljudstva, Lunačarski, se je točno izrazil: Mi sovražimo krščanstvo in kristjane. Stalin je preganjal Cerkev, danes pa ni več tako! Nikita Hruščev je prepovedal svojim partijcem napadati vero in žaliti vernike. V ruski Cerkvi ne vidi več sovražnika, nasprotno, ustvaril je pogoje, da se more svobodno razvijati in živeti svoje lastno življenje.«

Take in podobne trditve miso brez podlage, zlasti, če jih slišimo iz ust turistov, ki so se pred kratkim vrnili iz Sovjetske zveze. V današnji Rusiji so cerkve in samostani odprti. Turisti pripovedujejo, da so ob nedeljah in praznikih cerkve v Moskvi, Kijevu in drugod polne ljudstva. V Sovjetski zvezi obstoja pravoslavna Cerkev. Tega danes ne more nihče tajiti, moremo pa njen obstoj pripisovati najrazličnejšim vzrokom: Pravoslavna Cerkev v Rusiji je tako oslabil, da ne pomeni več resne nevarnosti za komunistično državo. Komunistični voditelji dopuščajo obstoj pravoslavne Cerkve, da se je morejo posluževati pri dosegu svojih ciljev. Ali pa so morda spoznali, da vere ni mogoče iztrebiti in so zato postali strpnejši do nje?

Bežen pogled na današnji položaj ruske patriarhalne Cerkve nam more nuditi nekaj jasnosti v teh zapletenih sodobnih vprašanjih.

MED VOJNO

Že »Stalinska konstitucija« je leta 1936 vrnila duhovnikom državljanske pravice, ki jim jih je odvzela Oktobrska revolucija leta 1917. Med vojno, ko je postalo jasno, da je vojna z Nemčijo neizbežna, je sovjetska vlada s posebnimi odloki zavrla zunanjo borbo proti veri. Ruska Cerkev je z veliko vneto zbirala darove za Rdečo armado in molila za njeno zmago nad nacizmom. Odnosi med sovjetsko vlado in rusko cerkvijo so se zboljšali. Na škofovskem zboru 8. septembra 1943 je bil izvoljen metropolit Sergij za patriarha ruske pravoslavne Cerkve. Vpostavljen je bil Sv. Sinod. Začel je izhajati »Mesečnik moskovskega patriarhata«. V začetku leta 1944 je sovjetska vlada dovolila večerne tečaje za bodoče duhovnike. Pomladi istega leta je vlada ustanovila »Svet za zadeve ruske pravoslavne Cerkve pri Svetu ljudskih komisarjev Sovjetske zveze«. — Urad za cerkvene zadeve.

15. maja 1944 je umrl patriarh Sergij. Na njegovo mesto je stopil leningrajski in novgorodski metropolit Aleksej. 31. januarja 1945 se je zbral v cerkvi Vstajenja v Moskvi »Narodni konklave ruske pravoslavne Cerkve«. Navzoči so bili poleg ruskih metropolitov in 41 ruskih škofov in

126 zastopnikov ruske duhovščine in laikov še zastopniki carigrskega in jeruzalemskega patriarha ter zastopnika srbske in romunske Cerkve. Osebo so bili navzoči: aleksandrijski patriarh Kristoforos, antiohijski patriarh Aleksander III. in georgijski patriarh Kallistratos. Cerkveni zbor je poslal pozdrave sovjetski vladi. V odgovoru na te pozdrave je G. Karpov, predsednik Urada za cerkvene zadeve v imenu vlade pozdravil cerkveni zbor in med drugim izrazil željo, da ta cerkveni zbor okrepi položaj Cerkve in vzpostavi važne temelje za razvoj njene nadaljnje dejavnosti v pomoč sovjetskemu narodu, da bo kos velikim zgodovinskim nalogam, ki stoje pred njim.

4. februarja je bil slovesno posvečen patriarh Aleksej. Vseruski cerkveni zbor je ob tej priliki izdal pastirsko pismo, ki je bilo objavljeno v uradnem listu sovjetske vlade v »Izvestijah«, brez opomb ali pridržkov. Če imamo pred očmi pretekla preganjanja predvojnih let in samo vsebino tega pisma, se tej objavi, na prvi strani uradnega lista, ne moremo dovolj načuditi.

Cerkveni zbor se zahvaljuje Bogu, da je milostno ohranil svojo Cerkev v preteklosti in prosi, naj še v bodočnosti ohranja njene sinove v ljubezni in pokorščini božjim zapovedim in cerkvenim izročilom. Ko govori o notranjem življenju ruske pravoslavne Cerkve, se dotakne tudi njenih bolnih strani. Toži, da mnogi pastirji zanemarjajo uzakonjeni cerkveni ustroj in red; manjka jim gorečnosti za točno izvrševanje liturgičnih predpisov svete Cerkve. »Opažamo, da mnogi verniki vstopajo v zakonsko zvezo, ne da bi jo posvetili z blagoslova polnim obredom. Vidimo, kako z mirno vestjo prelamljajo post, ki ga je Cerkev določila in to ne le laiki, temveč celo služitelji Cerkve! Vidimo, kako izginja celo starodavna navada, ki velevala, da se s postom in molitvijo, s pokoro in skrušenjem pobožno pripravljamo na prejem svetih Zakramentov izpovedi in obhajila. Sploh vidimo, da propadajo krščanski običaji tako v cerkvenem, kakor tudi o osebnem življenju...«

PO VOJNI

Kljub oslabiljenemu notranjemu življenju je ruska Cerkev takoj po vojni začela razvijati nenavadno živahno cerkveno-politično dejavnost zunaj meja Sovjetske zveze. Že s svojim povabilom vsem pravoslavnim Cerkvam, ob priliki posvečenja patriarha Alekseja, je izrazila svojo željo po tesnejših stikih, sodelovanju in edinosti. Z istim ciljem se je koncem maja 1945. leta podal na pot sam patriarh Aleksej. S svojim odličnim sprejemstvom je obiskal Jeruzalem, Kairo, Aleksandrijo, Beirut in Damask. Del njegovega sprejemstva, z metropolitom Nikolajem na čelu, je nadaljeval pot v Anglijo, da vrne uradni obisk Yorskemu škofu.

Najlažje je moskovska Cerkev razširila svoj vpliv in moč med pravoslavni cer-

kvami, ki leže na ozemlju priključenem Sovjetski zvezi ali vsaj žive v njenem političnem območju: v finski, litovski, estonski in latvijski Cerkvi. Tudi samostojne, avtokefalne cerkve: romunska, bolgarska, srbska in albanska so se upognile pred moskovskim patriarhom.

Danes živi okoli 148 milijonov vzhodnih kristjanov pod jarmom sovjetskega komunizma. Med njimi je okoli šest milijonov katoličanov vzhodnega obreda. Njih usoda je najbolj bridka. Bridkejša je kot usoda pravoslavnih in težja kot katoličanov latinskega obreda na Poljskem, v Jugoslaviji, na Madžarskem ali v Litvi. Katoličane bizantinskega obreda skušajo z vsemi sredstvi zediniti s pravoslavno Cerkvijo. Ukrajinska katoliška metropolija v Lvovu, s 3 milijoni 587.000 verniki je bila leta 1946 oficijelno odtrgana od Rima. Komunistična oblast je zaprla vse škofo in večino duhov-

nikov. Grško-katoliško Cerkev v Romuniji, v Transilvaniji, ki je štela 1.563.000 vernikov so uničili na isti način leta 1948. Istega leta je strašno preganjanje strlo škofijo Mukačevo v Karpatih s 438.260 verniki. Podobno usodo je doživela leto pozneje škofija Prešov na Slovaškem. 329.970 vernikov je bilo z nasiljem priključenih k pravoslavni Cerkvi. Vsak poskus odpora, ki ga narekuje krščanska in katoliška vest in zavest, je označen za veleizdajstvo in upor proti ljudski demokraciji in državi. »Nepokorniki« umirajo v ječah, slabotnejši pa se »dobrovoljno« vračajo v naročje pradedne Svete Pravoslavne Cerkve. Pravoslavna Cerkev vidi svojo nalogo v »nelahkem delu prevzgoje unijatske duhovščine, ki je s svojo dušo nagnjena k pravoslavlju, vendar se le s težavo rešuje predsodkov o Vzhodni Cerkvi, ki ji jih je Rim stoletja vcepljal« (Mesečnik moskovskega patriarhata).

Na soneu in v morju

2.

Počitniško pismo iz Dalmacije. Piše Alojzij Vavti, selski župnik.

Globoko sočutje do starega gospoda mi je prevzelo srce. Kar še zmore, še dela v dušnem pastirstvu: mašuje, ker zna vse na pamet, spoveduje, ker mu sluh ni opešal, moli in trpi za svoje versko mrzle farane. Obenem pa me je obšla globoka hvaležnost do Boga: dve leti sem starejši od njega, pa za silo le še vidim, pišem, celo malo berem, sem zdrav in gibčen, še lahko hodim, sem dobro oskrbovan in postrežen. Zahvaljen, dobri Bog!

Čudil sem se pa slepemu gospodu, kako se je po hiši kretal, me peljal po ulicah v neko hišo, šla sva po stopnicah v prvo nadstropje in tam po hodniku v kuhinjo, se rokoval in govoril z domačimi in predložil mojo prošnjo, da sprejmejo naš avto v svoje dvorišče. To so radi obljubili in me še pogostili s črno kavo. Slepci imajo druge čute bolj razvite, posebno s tipanjem si morejo izredno pomagati.

Na trg v Biograd prinašajo okoličanke vsak dan jajca in razne sadeže na prodaj. Bile so tam tudi Ugriničanke. Od neke devojke sem zvedel, da je na trgu tudi Stoša, naša gospodinja, in da ob desetih vozi iz Biograda motorni čoln v Ugriniče in dalje. Ravno prav! Še je bilo časa, da smo se priglasili v tujskoprometni pisarni, nakupili živčja in razglednic, avto raztovorili v luki in ga spravili na varno. Ob desetih pa je motorni čoln, napolnjen z zgovornimi ženskami, sprejel še naše brašno in nas.

»Kje je Stoša?« sem zaklical. Saj je nisem mogel poznati, ker so ženske v črnih nošah podobne druga drugi.

»Evo me, gospodine Lojzi!« se je oglašala naša gospodinja. Pa smo jo pozdravili in segli v roko dobri naši hišni majki.

Zaropotal je motor in čoln je krepko rezal valove, nas pozibaval in včasih malo pokropil s peneco vodo, kar je ugajalo posebno solarčku Hanzetu. Zdaj si je res živo mogel predstavljati vožnjo Jezusa in apostolov na Genezareškem jezeru, kar je bil slišal pri verouku v šoli.

Hiša, stoječa tik ob malem pristanišču

v Ugriničih, nas je sprejela pod gostoljubno streho.

Bila je sobota, ko smo dopotovali na svoj cilj. Treba si je bilo oskrbeti dovoljenje in priliko za maševanje v nedeljo in naslednje dni. Zato smo se že popoldne napotili na sprehod proti kraju, kjer stoji samostan s cerkvijo.

Ravna, ponekod zelo kamnita pot, nas je vodila skozi polja in vinograde. Pa to niso polja, kakor jih imate na primer v Podjuni, marveč manjše njive, ograjene s plotom iz kamenja in z nekimi robidovjem. Žita sejejo le malo: nekaj rži, pšenice, ječmena, malo več je videti koruze. Žito se omlati na zelo preprost način: požeto žito se razprostre po tleh, od nekod dobijo par konj, katere gonijo v krogu po slami in sčasoma se zrne kolikor toliko izlušči iz klasja. Slamo spravijo na prostem v velikih kopicah, zrne pa tudi spravijo, kolikor ga ne ostane še raztresenega po tleh.

Poleg vinogradov opazam letos tudi njive, zasajene s tobakom. Nisem kadilec, a lepo dišečo cigareto rad povoham. Tukaj pa ti tobačni nasadi razširjajo svoj vonj in ti ščegečeje v nos, da imaš občutek kakor oni, ki tobačni prah njuhajo (šnofajo). Je pa s tobakom dosti dela. Kadilec pač ne pride na misel, kako pot je prehodil tobak, preden si oni prižgejo cigareto ali pipo. Pridelovalci tobaka si oskrbe od podjetja seme, ga vsejelo spomladi v košček zemlje, vzrasle sadike pa presadijo v dobro pognojeno zemljo. Če je kaj dežja, sadike bujno poženejo, a treba jih je skrbno ogrebsti. Zdaj je tobačna rastlina že velika in začelo se je sušenje listov. Te n nizajo na nit, da jih laže posušijo. Nato je treba liste polikati, t. j. na poseben način pregledati, jih sortirati po velikosti in kakovosti. Potem jih podjetje kupi in plača, kakršno je pač blago, od 250 do 700 din kilogram. Na naše vprašanje, koliko mu bodo nasadi tobaka prinesli denarja, nam je neki mož povedal, da upa na 40.000 din, po našem okoli 2000 šil. Kar trdo so zasluženi ti dinarji! (Nadalj, na strani 5.)

FRAN ERJAVEC:

285

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Vso koroško provinco (štela je 166 župnij) je upravljal beljaški dekan in župnik M. Drocker (po rodu Mariborčan) kot generalni vikar z obsežnimi pooblastili (njegov tajnik je bil pa F. L. Hohenauer, poznejši prošt v Brežah in cerkveni zgodovinar). Njegovo stališče pa je bilo jako težko, ker se moč nikakor ni mogel vživeti v novi položaj, zlasti pa še zato, ker je spričo slabih ilirskih financ, poleg uradništva, tudi duhovščina dobivala svoje prejemke skrajno neredno. Marsikateri duhovnik je zapustil svoje službeno mesto in se rajši preselil nazaj pod Avstrijo in nekateri so storili to tudi iz političnih razlogov, tako da je vladalo močno pomanjkanje duhovščine. Ko je l. 1812 guverner Bertrand obiskal tudi Gornjo Koroško, se je Drocker pri njem hudo pritožil zlasti zaradi zaostalih plač duhovnikom. Guverner je sprejel pritožbo baje s precejšnjo nevoljo na znanje, vendar je ukazal izplačati vse zaostanke. Toda Drocker se je vendarle naveličal večnega lasanja z oblastmi in zlasti še, ker ni dobil nobene opore pri svojem škofu, je odložil svoje mesto ter vstopil kot redovnik v samostan v St. Lambrechtu (severno od Brež). Njegov posele je prevzel potem 22. IX. 1812 častiteljni dekan v Trgu J. Zopoth in jih vodil do konca francoske oblasti.

Na splošno pa je bilo razmerje med francosko oblastjo in duhovščino na Koroškem in na Kranjskem jako

dobro in francoska poročila so izrečno hvalila naklonjenost (»le bon esprit«) duhovščine. Beljaške tretjerdnice so pa l. 1809 prodale svoje skupno imetje in se razšle (nekaj se jih je baje preselilo tudi v Velikovec), tako da za časa Ilirije v koroški provinci ni bilo nobenega samostana več.

Ker so prilagodili Francozi cerkveno-upravne meje povsod politično-upravnim, a je bila Kanalska dolina (z belopeškim dekanatom vred) dodeljena Italijanskemu kraljestvu, so tudi to (t. j. skoro ves trbiški dekanat) podelili nadškofiji v Vidmu, ki jo je vladal tedaj nadškof B. Rasponi. Dekan trbiškega dekanata je bil sprva žabniški župnik Marini (poznejši prošt pri Gospe Sveti), za njim naborjetski župnik, končno pa trbiški župnik Kugi. Ker se nobeden izmed njih ni mogel vživeti v popolnoma tujo jim italijansko politično in cerkveno upravo, so se po vrsti izselili vsi na Spodnjo Koroško; avstrofilski pontabeljski župnik Jan. Wango je pa prišel v spore s tamošnjim »sindikom« (županom) in bil celo obsojen na 6 dni zapore (njegov sorodnik Jos. Wango je bil pa tedaj župnik pri fari sv. Nikolaja v Beljaku in je užival največji ugled).

Popolno preureditev je doživelo dotedanje skrajno zastarelo avstrijsko pravosodje in je bilo organizirano po tedaj najmodernejšem francoskem načinu (Napoleonovem zakoniku). Odpravljene so bile vse posebne pravice posameznih stanov in pred zakonom so bili vsi državljani enaki, vsak se je smel ustno ali pismeno zagovarjati pred sodiščem ter si najeti zagovornika; ako pa tega ni storil sam, mu ga je postavilo sodišče (v Beljaku so bili tedaj po 3—4 odvetniki). Poskus poravnave je postal obvezen pred vsako civilno pravdo, sodne obrav-

nave so bile javne ter ustne, razsodbe podprte z razlogi, vsi sodni in upravni posli so bili popolnoma ločeni in pravica se je delila brezplačno. Vse to je pomenjalo velikanski napredek v primeri s prejšnjim avstrijskim sodstvom, ko so bile pravde tajne, pismene, brezkončne in drage.

Kakor vemo, je bilo nižje civilno sodstvo nad podložniki poprej v rokah graščinskih gosposčin. Ker so Francozi odpravili njih upravne pravice, je bil postavljen za vsak kanton poseben »mirovni sodnik« (juge de paix), njemu ob strani pa po 2 namestnika in vodja pisarne, ki so razsojali v vseh civilnih sporih do 100 Fr, v kazenskih zadevah pa le o prestopkih. Imeli so torej približno pristojnost današnjih okrajnih sodišč. Vse razsodbe so morali mirovni sodniki v 5 dneh predložiti državnemu pravdniku, ki je lahko napravil vzklic pred prvo kazensko instanco, ako se mu je zdela kazen neprimerna. Pristojnost mirovnih sodnikov je bila potem z dekretom z dne 2. VI. 1812 določena tako, da je bila v civilnih zadevah do vrednosti 50 Fr pritožba proti njih razsodbam brez priziva (n. pr. v tožbah o premeščanju mejnikov, motivni posesti, tožbah zaradi škode, ki so jo napravili ljudje ali živali na polju, tožbah o neizvrševanju delovnih pogojev od strani delavcev ali delodajalcev, tožbah zaradi razžaljenja časti itd.). Mirovni sodniki so vršili tudi vse inventure in cenitve. Najznačilnejša njihova dolžnost je bila pa ta, da so morali vedno najprej poskušati stranke pregovoriti, naj se pobotajo zlepa. Po uvedbi novega kazenskega procesa (1810) so smeli nalogati kazni do 15 Fr ali 5 dni zapore.

(Dalje prihodnjič)

Državna realna gimnazija in gimnazija
za Slovence

OBJAVA

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu so od 1. septembra uradne ure vsak dan od 10. do 12. ure. V tem času lahko prijavite fante in dekleta za sprejemne izpite, ki so dne 13. septembra 1960 ob osmi uri.

Ponavljalni izpiti so 12. septembra 1960.

Vpisovanje pa je 14. septembra od 14. do 16. ure.

Dne 15. septembra ob 9. uri je otvoritvena služba božja in popoldne ob 13.35 uri prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

CELOVEC

Nemška filmska družba Real-Film-KG bo pod vodstvom znanega režiserja Géza von Cziffra v mestu in okolici pričela snemati nov film. Mestni župan Ausserwinkler je na sprejemu, ki so se ga udeležili igralci in snemalci, izrazil svoje zadovoljstvo, da je bil izbran Celovec za filmsko snemanje, ker nudi po njegovem mnenju mesto motive v bogatem številu. Za Celovec je pa filmsko snemanje dobrodošla reklama.

ŽELEZNA KAPLA

Gradbeni urad za ceste v Celovcu je bil od pristojnega urada deželne vlade pooblaščen, da izroči nalog za zgraditev podpornega zidu pri kilometru 22,6 na državni cesti v Železno Kaplo kakšnemu domačemu podjetju.

Predvideni znesek za naročilni nalog znaša 107.769.— šilingov.

ST. ŠTEFAN V ZILJSKI DOLINI

Zadnjič smo poročali o popraviljanju kapelic. Danes hočemo zapisati v Kroniko, da se je tudi v farni cerkvi nekaj nujnega napravilo in sicer nov strelodod, ki je napravljen po najnovejših predpisih tozadevnih oblasti. Nevarno delo je izvršil kleparski mojster König iz Podkloštra.

Lansko leto so v naši občini asfaltirali cesto med St. Štefanom in St. Pavlom. Dolgotrajno in potrebno delo bodo v veselje vseh vozačev in občanov letos končali. Lepa cesta je predpogoj za tujski promet, ki povezuje ožjo domovino s svetom. Zeleti bi bilo, da bi ta povezava koristila in ne škodovala medsebojnemu spoznanju in sožitju narodov.

BLAČE V ZILJSKI DOLINI

V sosednji župniji si je slikar Friderik Jerina zaslužil priznanje in hvaležnost faranov. Poklicali smo ga tudi k nam, da nam popravi in poslika kapelico na pokopališču, ki stoji v spomin vsem, ki počivajo na pokopališču in čakajo vstajenja od mrtvih. Ta spomenik naj bo znak hvaležnosti do rajnih, vsem pa, ki obiščejo pokopališče, opomin k molitvi za brate in sestre v večnosti.

Prihodnje leto nameravamo renovirati notranjost farne cerkve. Z božjo pomočjo in z darežljivostjo faranov upamo načrt tudi izvesti. Ko se popravljajo in zidajo hiše in hlevi, ne smemo pozabiti naše skupne hiše božje, ki je izraz ter odsev verskega življenja in spričevalo požrtvovalnosti faranov.

ST. JANŽ V ROŽU

(Žavnikova Loni je umrla)

Še ne mesec dni po smrti dobre Slamnjakove mame se je spet raznesla med nami žalostna novica, da je mirno v Gospodu zaspala v oseminšestdesetem letu starosti Apolonija Švajger, pd. Žavnikova Loni. Angel smrti je segel tudi po tej močni ženi. Neozdravljiva bolezen, rak, ji je preglodala življenjsko nit.

Drago rajnico smo dne 27. avgusta spremili od hiše žalosti na pokopališče v njeni rojstni vasi, kakor si je že prej bila sama želela. Čeprav sama ni znala peti, je ljubila domačo pesem. Še na smrtni postelji je dahnila: »Rasti, rasti rožmarin...«; hotela je naročiti domačim, naj ji s to pesmijo olepšajo zadnjo zemeljsko pot. Domači pevski zbor ji je za slovo od doma to pesem zapel. Ob odprtem grobu so se v lepih besedah poslovili od rajne č. gospod župnik Vošnjak. Prikazali so nam jo kot verno, zavedno in skrbno mater ter gospodinjko.

Žavnikova Loni je vse svoje življenje delala za rojstno hišo in domače. Ko je

Pri nas na Koroškem

pred sedemindvajsetimi leti bratu Antonu na porodu umrla mlada žena, je bila Žavnikova Loni tista, ki je vzela v naročje tri majhne otročiče, postala jim je druga dobra mati.

Pred tremi leti se je preselila k svojemu bratu v Svetno ves, kjer je imela lepo in tiho življenje. A to zaslužen življenje je trajalo malo časa. Zdaj nas je zapustila Žavnikova Loni, ki jo je vse rado imelo, ker je bila odkritega srca, šaljiva v družbi, dobra do svojih sorodnikov in znancev. Ljubila je materino besedo in brala rada

naše knjige in časopise. Visoko je cenila svoj rojstni dom in domačo vas. In zdaj je našla zadnji počitek pod gomilo domače prsti.

Ko smo se ob odprtem grobu poslavljali od rajne, je zahajajoče sonce zadnjikrat obsijalo njeno krsto, cerkveni pevski zbor pod vodstvom Hanzija Gabrijela pa ji je zapel pesem: »Jaz sem vstajenje in življenje«.

Draga Loni, počivaj v miru!

Domačim in sorodnikom naše iskreno sožalje.

Na soncu in v morju

(Nadaljevanje s 3. strani)

Nekaj pridelka donajajo oljke in smokve. Smokve (fige) ravno zdaj polagoma zorijo. Ženske zrele smokve trgajo in nosijo na glavi težke jerbaze domov. Tam jih je treba sušiti na soncu, jih varovati pred roso in dežjem. Če je močno sonce, so čez dober teden že toliko suhe, da jih morejo spraviti v vreče. Zadruga jih plačuje za boljše vrste do 100 din, za slabše okoli 50 din kilogram. Pri nas prodajajo suhe fige nanizane na trtici v obliki rožnega venca. To delo oskrbe najbrže prekupevalci.

Vinogradi letos dobro kažejo, a grozdje povečini še ni zrelo. Veselim se pa, če bomo čez 2 — 3 tedne že mogli pomagati pri trgatvi, ker bomo trkali tudi za svoja usta in želodec. Zdaj pa uživamo grozdni sok — črno dalmatinsko vino.

Med potjo naletimo na čredico malih in mršavih ovčic, ki jih pase mlada djevojka. Da so mršave, se ni čuditi, saj sedaj ob vročini ni kaj paše. Pastirica pri tem prede volno. Njen »kolovrat« pa našim ni nič podoben. Pod pazduho drži palico, na vrhu katere je skrtučena volna. To suče s spretnimi prstki v tanko nit, ki se ovija na bingljajoče vreteno.

Ovce v gotovih mesecih tudi dajejo mleko. Sir iz ovčjega mleka je prav okusen in tečen.

Gozdiček ob potu poleg samostanskega obzidja nekoliko zakriva »groblje«, t. j. pokopališče. Stopili smo vanj. Prvi vtis pa ni bil tak, da smo na kraju, kjer spe rajni Krajani smrtno spanje. Selsko pokopališče res ni prav skrbno negovano, ima tudi

zanemarjene gomile, a je v primeri z divje obraslim krajskim še vzorno. Tukaj je način pokopavanja drugačen. Vsaka hiša ima svojo grobnico, globoko v zemljo sezidano, največkrat betonirano, pokrito z betonsko ploščo. V tako grobnico polože rakev z mrličem. Eno leto se grobnica ne sme odpreti. Če pa pozneje spet umre kdo od družine, spuste njegovo rakev kar na spodnjo in tako počivajo pokojni drug nad drugim. Ko spodnji strohni, se zgornji za toliko pogreznejo. Vsaka družina skrbi le za svojo grobnico, ostali del pokopališča pa je zanemarjena pustinja.

V frančiškanskem samostanu v Kraju sem že star znanec. Pred petimi leti sem ob letovanju tam celo prenočeval. Tudi letos sem bil prijazno sprejet in sva se s p. Rudolfom kmalu domenila glede maševanja. Poleg tega edinega patra je v samostanu še frater Venancij, ki opravlja vsa mogoča dela: je vratar, kuhar, goji kokoši in čebele, je mežnar, organist, pevec in lektor berila in evangelija pri slovesni maši. Marsikaj zanimivega sem zvedel od obeh o zgodovini samostana.

Ko je sv. Frančišek hotel iti v misijone v Maroko, je vihar ladjo zanesel v Dalmacijo, v Zadar. Od tam je poslal brata Florisa na Pašman z naročilom, naj tu ustanovi frančiškansko naselbino. Kakor priča plošča, vzidana v cerkevno steno, sega začetek samostana nazaj v l. 1212, v leto prihoda brata Florisa. Sedanji samostan so pozidali l. 1392. Cerkevni patron je sv. Dujam, prvi škof splitski. Stoji pa cerkev tesno povezana s samostanom, na prvotnem pokopališču. Za cerkveni tlak služijo plo-

šče grobnic. Plošča sredi cerkve kaže turški polmesec, zvezde in turško sabljo. Napis pa pove, da je pokojnemu Simonu v Zadru Turčin l. 1569 odsekal glavo.

Spominjam se iz prejšnjih let, da je bila cerkev znotraj in precej slabem stanju. Rušil se je že strop, odpadlo je z njega že dokaj ometa. Prijetno sem bil presenečen letos, ko sem videl, da je strop prenovljen in marsikaj izboljšano. Pater mi je pravil, da je vsa ta dela opravil frater Venancij s pomočjo dveh krepkih fantov. Pri popraviljanju stropa niso rabili nobenega tesarskega odra (rušta). Z vrhvo so privezali deske na tramovje podstrešja in na njih se pritrdjevali stropne trame na zid ter jih oblagali s prikojenimi deščicami. Prav po znanem reku: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.

Zanimalo me je, kaj delata pater in frater pozimi. »Kuham samo enkrat na dan,« mi je pravil frater, »zvečer pa užijeva kaj malega mrzlega. Ko se stemni okoli petih, greva k počitku, ker nimava luči in spiva zjutraj do osmih!«

»Pa moreta spati tako dolgo, celih 15 ur?« sem se čudil.

»Dobro spiva! Saj veste, kdor malo je, mora zato več spat!«

Da je v tem samostanu spanec doma, sem sam izkusil že takoj naslednji dan. Imel sem prvo božjo službo, tiho mašo, ob osmih. Nato sem hotel počakati kar tam na slovesno božjo službo ob desetih in sem v cerkvi molil svoje rožne vence. Pa me je neprestano nadlegovala dremavica. Ne vem, ali je bila to »zaspana molitev« ali »pobožno dremanje«. Nekajkrat sem se vmes vzdramil v zavesti, da mi Gospod iz tabernakelne očitja kakor nekoč zaspanim učenecem na Oljski gori: »Torej niti eno uro ne moreš čuti z menoj?« — Bolj bi mi ugajalo, če bi mi dovolil: »Pa spi torej in počivaj!« Duh je bil pač voljan, a vročina je uspavala!

Trikrat so vabili lepo uglašeni zvonovi glavni božji službi, ki se poje v staroslovenskem jeziku. Privabili so nekaj več vernikov kakor k prvi. A ko je zvonček ob zakristiji dolgo in močno naznanjal začetek božje službe, je bilo v cerkvi le malo mož in nekaj več žensk. Drugi so stali v gruči zunaj pred velikimi vrati in si imeli še silno veliko važnega povedati. Bil sem na koru in jih opazoval. Potem so začeli po malem prihajati z nemajhnim ropotom, ob evangeliju je bil prostor pred cerkvijo že prazen. Tudi na kor se je pri-teplo več mladih fantov, menda bolj iz navade, ker za sveto opravilo niso kazali nobenega zanimanja. Tudi v cerkvi sem videl nekaj odraslih fantov, ki so med vso mašo čepeli na klečalniki obrnjeni s hrbtom proti oltarju. Pozna se, da mladina nima dosti verskega pouka, upoštevati pa moramo tudi živahno južnjaško nravo. Tudi Italijani in Španci se v cerkvi vedejo tako posvetno, da se pri njih ne moremo učiti prave pobožnosti.

Marsikaj mi je pa le bilo všeč. Pred začetkom maše je duhovnik prebral imena onih umrlih, katerih obletnica smrti bo v tem tednu. Sledila je zanje skupna molitev, pri kateri so moški molili naprej, ženske pa odgovarjale. Zelo mi je ugajalo tudi petje. Pojejo po posebni koralni melodiji vse mašne tekste dotične nedelje: »stop, slavo, stopniško molitev, vero, molitev pred darovanjem, svet, Jagnje božje, obhajilno molitev in odgovarjajo mašniku. Nekaj odraslih fantov je na koru s krepkimi zvočnimi glasovi vodilo, verniki v cerkvi so se jim pridružili. Srebrni deklški glasovi so bili posebno izraziti. Ko je odmevalo po cerkvi »Gospodi pomiluj, Kriste pomiluj!« spet in spet, dvigajoče v zaupanju in padajoče v zavesti grešnosti, zategnjeno kot stanovitna prošnja, sem živo občutil lepoto naše besede, ki sta jo uvedla v bogoslužje brata apostola sv. Ciril in Metod in lepoto melodij, ki se tukaj glase v slavo Bogu.

S tem duhovnim užitkom v srcu in ušesih sem po končani božji službi počasi ob morju korakal domov.

Prihodnjič še kaj. Pozdravljeni!

MEDVED JE SPET NA PECI

Čeprav so naši lovci dobili pravico, da smejo ustreliti kosmatinca, ki se že nekaj mesecev klati v gozdovih po Peci, se jim še ni prikazal pred puškine cevi. Da je še ni odkuril v druge kraje, je dokazano s tem, da so na Peci na ozemlju občine Železna Kapla našli v zadnjih dneh raztrgano ovco. Kosmatinec je zapustil v mehki zemlji sledove, ki razločno kažejo, da je ovco medved raztrgal.

Križ kraljuje na vrhu Obirja

Na vrhu Obirja je bilo do predzadnje nedelje le železno ogrodje, ki je nekoč služilo kot podstavek za vremenslovsko merjenje. Zdaj pa stoji na vrhu lep, lesen križ, ki ga je pet vrlih planincev iz Sel, in sicer Valentin Tšerko, Hanzej Wasner, Friderik Roblek, Ulrik Biskong in Valentin Margek, postavilo na gori. Planinci so nosili križ, ki tehta 70 kg, štiri ure do vrha. Pritrjeni je na cementnem podstavku, ki so ga sami pripravili.

Po vsej naši lepi koroški deželi in še na ono stran meje gleda Križani s križi in oznanjami, da so vrhovi in dežela pod njimi njegovi.

Mislimo na zimo

Fizolovo stročje v sladkem kislu

Obrezano stročje kuhamo 10 minut v malo slani vodi, nato ga odcedimo. Hladnega vložimo pokonci v kozarce. Vmes denemo gorčično seme, klinčke, lovorov list, cel poper, koleščke hrena. Med tem zavremo 1 liter kisa s pol litra vode in 35 dkg sladkorja. Pene pobereemo, kis zlijemo na fižol, ki mora biti s tekočino pokrit. Kozarce zavežemo. Na 2 in pol kilograma fižola rabimo: 3 lovorove liste, 3 do 4 klinčke, 4 dkg hrena in 2 g popra. Čez tri dni tekočino odlijemo, jo prevremo, ohladimo in zlijemo nazaj. Kozarce ponovno zavežemo.

Cvetača v kislu

Cvetačo razdelimo na cvete, jo dobro operemo, nato kuhamo nekaj minut v malo slanem kislu. Cvetke pobereemo iz kroga in jih zložimo v kozarce, vmes devamo limonine rezine (brez olupka), koleščke hrena in malo popra. Zalijemo s prekuhanim in ohlajenim vinskim kisom in zavežemo s celofanom.

Med cvetačo še lahko vložimo koleščke korenja, drobne šalotke, rezine paprike, majhne kumarice, ki pa jih moramo prej z zobotrebeci večkrat prebosti, posoliti in pustiti čez noč.

Mešana zimska solata

5 velikih kumar, 1 in pol kg mesnatih paprik, 1 in pol kg zelenega paradižnika, 1 in pol kg čebule, lovorovi listi, poper, hren.

Kumare olupimo, razpolovimo, jim izdoblamo peščice, nato pa jih zribamo. Paradižnikom odstranimo peclje in jih narijemo na ploščice, prav tako narijemo čebulo. Skuhamo 3 l vinskega kisa, ki ga toliko razredčimo z vodo, da je prijetno kisel. S kisom in vodo prevremo še lovorjev list, nekaj zrn popra in primerno količino soli. V tej mešanici postopoma prekuhamo vsako posebej vso pripravljeno zelenjavo, jo pobereemo s penovko in dobro odcedimo. Zelenjava naj vre le 2 do 3 minute. Dobro odcejeno lahko med seboj znešamo ali pa jo vlagamo v 5-litrski kozarec po plasteh. Vmes vlagamo kolesca hrena. Ostanek kisa prevremo, da voda, ki se je nabrala od zelenjave, malo izhlapi. Če je premil, prilijemo še malo kisa. Ohlajenega zlijemo na zelenjavo, ki mora biti z njim pokrita. Drugi ali naslednji dan kis odlijemo, ga prevremo, ohladimo in zlijemo nazaj. Da je zelenjava stalno pod tekočino, položimo nanjo in pod vrat kozarca 2 do 3 palčice ali treščice, ki ju prej prekuhamo. Kozarec zavežemo in hranimo na hladnem.

Ponekod nalijejo na tako zelenjavo še za prst olja, kar pa pri konzervah, ki jih hranimo dalj časa, ni posebno priporočljivo, ker postane olje rado žarko in kvari vso solato. Solato tudi neprodušno zapremo, če vlijemo nanjo za prst parafina.

Z zeljem nadevane paprike

Enakomerno debele paprike očistimo osemenja, jih operemo, osušimo in nato parimo 4 do 5 minut. Ohlajene nadevamo z naribanim in odcejenim zeljem, ki naj sega za prst pod rob paprike. Papriko zložimo drugo vrh druge v kozarce, vmes vlagamo liste od zelene. Poln kozarec zalijemo z osoljenim, prevretim in ohlajenim vinskim kisom in zvežemo. Zanesljiveje se konzerva drži, če postavimo kozarce v vodo in jih, ko začne voda vreti, pustimo v njej še četrto ure, nato pa jih počasi ohladimo.

Zelje za nadev zribamo, solimo in pustimo 2 do 3 ure, da se iz njega izloči voda.

Amonijak škoduje kokošim v razvoju

Ponovno so ugotovili, da duh po amonijaku, tudi če ni niti tako močan, da bi ga mogel zaznati človekov vonj, zelo škodljivo vpliva na počutje kokoši. Pri piščancih se pokažejo motnje v rasti, če živijo v prostorih, ki dišijo po amonijaku. Vnema se jim očesi in celo pljuča ter dihalni mešički. Zaradi tega lahko rast splahne zastane.

Odprta okna in dobre prezračevalne naprave v kokošnjaku so zavoljo tega neobhodno potrebni. Da preprečite duh po amonijaku, od časa do časa posujte po gnoju superfosfat.

Za nadev uporabljamo belo in rdeče zelje.

Paprike pa morajo biti med seboj ločene, sicer rdeče zelje obarva paprike, polnjene z belim zeljem. Na tanke rezine narezane so primerne za oblogo k raznemu mesu in narezkom.

Sadje v shrambi

Ali že kaj mislite na shrambe za sadje? Tudi te ne smejo ostati prazne, ampak morajo biti založene s svežim sadjem, ki bo izboljšalo prehrano družine skozi vse leto. Skrbite, da bo šlo manj sadja v prešo in sadjevec in da bo čim več sadja vskladiščenega.

Kakšen prostor je najboljši za shranjevanje sadja? Primerna toplota je najvažnejši činitelj, ki vpliva na trpežnost sadja čez zimo. Najprimernejša toplota za sadne shrambe je med 1 in 5 stopinj Celzija. Toplota nikakor ne sme pasti pod 0 stopinj, ker bi v tem primeru sadje zmrznilo. Boljši je malo bolj vlažen prostor, kakor pa presuh, vendar prevelika vlažnost vpliva na kvarjenje plodov.

V shrambi morata vladati red in čistota. Drugih stvari, posebno takšnih, ki imajo duh, ne smemo hraniti skupno s sadjem. Prostor mora biti tako urejen, da je možno zračenje.

Shrambo pred uporabo očistimo. Izneseemo vse lesene dele in jih operemo z vročo vodo, kateri smo dodali sode. Stene v shrambi prebelimo z apnenim beležem, kateremu smo primešali 2% modre galice. Po končanem čiščenju prostora vnesemo umito in osušeno leseno opremo, nato zapremo okna in vrata in shrambo zažveplamo tako, da zažgemo toliko po 20 gramov žvepla, kolikor ima prostor kubičnih metrov prostora. Čez dva dni shrambo pre-

zračimo, nakar je primerna za vnašanje sadja.

Zimsko sadje obiramo, ko je na drevesu zrelo. Nikakor ga ne smemo obrati prezgodaj. Ravno pri koncu dozorevanja pridobiva na sladkorju, barvi in aromi. Tudi voščena prevleka se poveča in s tem trpežnost plodov.

Če ne vemo, kdaj je plod zrel, ugotovimo to tako, da ga zasučemo in privzdignemo; če se pecelj lahko odtrga od veje, je sad zrel. Pri obiranju pazimo, da ne odtrgamo voščenega sloja s površine kože, da sadja ne obtolčemo in da pecelj ohranimo cel. Stresamo samo lahko sadje, ki je namenjeno za predelavo. Namizno sadje, posebno tisto, ki je namenjeno za vskladiščenje, pa obiramo z roko ali s pomočjo obiralnikov. Da bo obiranje šlo hitro in lahko od rok, si poprej preskrbimo vse orodje in posodo, ki nam je za to delo potrebno.

Obrano sadje presortiramo. Vse malovredno, slabo, poškodovano in nagnito sadje odstranimo, boljše pa uporabimo za shranjevanje. Kakovostne sorte vlagamo na sadne police, da imamo vedno pregled preko sadja, ostalo namizno sadje pa lahko vskladiščimo v zabojih ali zložimo v predale. Paziti je treba, da je sadje vloženo tako, da lahko zrak kroži med plodovi. Tudi v papir zavito sadje, vloženo v zaboj je trpežno, vendar mora biti papir čist in brez vonja.

Na police polagamo sadje tako, da je pecelj obrnjen navzdol; če je malo prostora, lahko plodove vlagamo drugega na drugega v dveh ali več slojih. Prostor zatemnimo, da bo trpežnost sadja boljša. Čez zimo sadno shrambo večkrat zračimo, vendar pri tem pazimo na zunanjo toploto in vlago. Sadje tudi večkrat presortiramo in odstranimo vse nagnite plodove. Ako je prostor presuh, vložimo stene z vodo, da se plodovi ne grbančijo. Sadje tekom zime zgubi na svoji teži, posebno sorte s hrapavo kožico, pri katerih ta izguba doseže tudi 15% teže.

Zatirajte krtice!

Že od nekdanj nam povzroča na domačem vrtu krtica še prav posebne skrbi. Ker živi pod zemljo in ponoči raje po vrtu, jo je toliko bolj težko zatirati.

Žival zraste dolga do 25 cm in izgleda kot kaka podgana. Sila hitro se razmnožuje, saj more en sam par krtic, če se lahko neovirano množiti, imeti v enem letu 1.647 potomcev.

Ker ji gredo v slast predvsem lubje in sveže koreninice, je krtica za naše mlado sadno drevje in sočivje sovražnik številka 1. Toda tudi solata, pesa, korenje, lupine jabolka in hruške stojé na njenem jedilnem listu. Ko jo uničujemo, moramo tudi na to polagati važnost.

Dobro so se v zadnjih letih obnesla strupena sredstva, ki jih polagamo s primernimi vabami v odprtino in rove krtic. Preden pričnemo ta sredstva pripravljati, moramo roke dobro namazati z zemljo, kajti krtica takoj zavoha človekov duh in se vabe ne dotakne.

Vabe pripravljamo takole: vzamemo koren ali mlado peso, jo prerežemo po sredini po dolgem in namažemo obe ploskvi z eno od kupljenih thalium-past, n. pr. z Attlo-pasto, Sida-pasto, Zelio-strupeno pasto itd. Potem obe ploskvi spet pritisnemo skupaj in skozi obe potisnemo zobotrebec, da se obdrži skupaj. To vabo porinemo v krtičin rov, ki ga dobro zadelamo, da ne pride vanj svetloba in ne zrak.

Ko pripravljamo vabe, moramo paziti, kajti ta sredstva so strupena in tudi človeku škodljiva. Med tem, ko delamo vabe, torej ne smemo jesti, kaditi, ali piti. Po končanem delu si je treba temeljito umiti roke in očistiti oblačila, ki so prišla v dotiko s strupenim sredstvom za pokončevanje krtic. Ostanke paste, moramo tako shraniti, da jih otroci ne morejo dobiti v roke. Manjše ostanke najboljše spravimo, če jih globoko zakopljemo.

Tudi izpušni plini, ki jih s pomočjo cevice iz gumija puhamo iz izpušne cevi motornega kolesa ali avtomobila ali traktorja 2 do 3 minute v rove, uničijo večino krtic. Dobro sredstvo za zatiranje te škodljivke so tudi dimne patrone, ki jih vtikamo v rove in jih prižgemo.

Loviti krtice s pastmi, ki so v rabi, je še najbolj uspešno, le moramo imeti za to že precej vaje in izkušenj.

Ko sadimo mlada drevesca v krajih, kjer je veliko krtic, je še najbolj priporočljivo

zaviti korenine v gosto kovinsko mrežo. Take mreže lahko kupimo v trgovinah z železnino.

Drugi škodljivci, ki ga je letos spet dovolj na naših domačih vrtovih, je belinova gosonica. Z gamma sredstvi jo najhitreje zatremo. Ta razpršimo po zelju. Navadno vzamemo v ta namen Gesarol-gama v prahu, Gesarol v prahu ali Gesarol 50.

Pri vseh teh ukrepih za zatiranje škodljivcev je važno, da z njimi pravočasno pričnemo, in ne čakamo tako dolgo, da so se že tako razmnožili, da je vsak boj proti njim zaman.

SVETUJEMO IN POMAGAMO

Krpe,

ki jih uporabljamo v gospodinjstvu za pomivanje in razno čiščenje, moramo po uporabi dobro oprati z milom ali pralnim praškom, dobro sprati in obesiti. Tako preprečimo neprijetne duhove, dosežemo, da se v umazaniji ne razmnožujejo škodljive klice, razen tega pa se krpe tudi kasneje raztrgajo.

Stvari iz belega usnja

ohranimo dalj časa bele, če jih po čiščenju namažemo z beljakom. Iz njega se napravi na površini usnja tanka zaščitna plast, tako da nesnaga in prah ne moreta do usnja. Iz istega razloga namažemo tudi nove, še ne nošene čevlje s pasto za čiščenje čevljev. Tudi ta varuje usnje pred raznimi madeži.

Hrustljata čebula

Za zabelo nekaterih jedi radi uporabljamo prepraženo čebulo, ki pa mora biti hrustljata. Pri praženju pa se nam to vedno ne posreči. Poskusimo takole: čebulo prav na tanko razrežemo in jo s prsti razgrejmo in je vzemimo toliko, da čebulkot to napravimo z rezanci. Maščobo dobro razgrejemo in je vzemimo toliko, da čebula v njej plava. Kar je ostane, jo uporabimo drugič. Mast je dovolj vroča, če začvrči, ko vtaknemo vanjo vilice. V ta namen uporabljamo le ene vilice, in sicer take, ki jih ni škoda. Med praženjem čebulo rahljamo z vilicami. Ko zarumeni, potegnimo mast na milejšo vročino in prepražimo čebulo do kraja. Čebula sme biti le zlaturumena, rjava greni. Še hitreje prepražimo čebulo, če surove rezine potresemo prav malo z moko.

Šoferski kotichek

Vsak del avtomobila se javi, če ga čez mero trpinčimo: motor klenka ali tolče, nemazani deli cvilijo in celo žarometi gledajo z motnimi očmi v svet, če poide bateriji sapa. Le pnevmatike vršijo brez moledovanja in brez krika in vika svojo dolžnost, pa naj se jim še tako slabo godi. Sem in tja izdihne kaka pnevmatika svojo dušo, ne da bi to storila z velikim šumom in hru-pom. Morda je prav to vzrok, da mnogi avtomobilisti pnevmatikam na svojem avtomobilu posvečajo tako malo pažnje in jih tako zanemarjajo.

Drage bralke in bralci, vedite, da še ne zadostuje, čeprav je seveda tudi potrebno, vsako jutro površno pogledati pod blatnike in na oko preceniti, če je dovolj zraka v pnevmatikah. Malo več pozornosti je vsekakor treba posvetiti tudi tem, za varnost vožnje tako izredno potrebnim delom avtomobila. Predvsem med vožnjo je treba biti posebno pazljiv.

Alfa in omega pravilne nege pnevmatik je skrb za pravilni zračni pritisk. Zrak nič ne stane, če pa ga je v pnevmatikah premalo, plača vsak lastnik avtomobila to lahko precej drago. Če je v pnevmatiki premajhen zračni pritisk, ta nima prave oblike. Preveč je izbočena zaradi česar se njene stranice preveč obtežijo. Gumi se ob preveliki obremenitvi pri kotaljenju preveč segreje, platno odstopi in po kratkem času je pnevmatika tako poškodovana, da ji ni več pomoči.

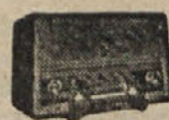
Toda tudi prevelik zračni pritisk pnevmatiki škoduje; še prav posebno, ako hoče kdo na ta način izravnati preobremenitev vozila. Tako početje namreč prav nič ne koristi, ker mora preobremenitev vseeno nositi zrak v pnevmatikah, se pravi pnevmatika. Prevelik zračni pritisk učinkuje le na vzmetenje in jemlje pnevmatikam možnost izravnati in elastično amortizirati udarce, ki nastajajo ob vožnji po slabem cestišču.

Zelo velikega pomena za življenjsko dobro pnevmatik pa je način, kako vozimo. Takozvana »športna vožnja«, to je temperamentno pospeševanje, hitro zaviranje ali ostra vožnja po ovinkih, na dolgo dobo učinkuje na pnevmatike podobno kot bi hoteli z radirko radirati smirkov papir. Pri takem »športnem« načinu vožnje se profil pnevmatik nepotrebno hitro oguli, da ne omenimo še okvar v platnu, ki tudi nastanejo ob takem načinu vožnje, kajti gume se prav tako premočno obremenijo ob straneh kot če je v njih premalo zraka, ker se teža vozila v ovinkih prekomerno prevesi na eno stran. Pnevmatike pa jo morajo vzdržati.

To kar sem doslej napisal, se seveda nanaša na vozila, ki imajo kolotečino pravilno uravnano. Kdor ne pazi, da prednja in zadnja kolesa ne frfotajo, kdor se ne po-briga, da je ves sistem prednje preme pravilno uravnano, bo moral lepega dne razočaran ugotoviti, da vse merjenje zračnega pritiska v pnevmatikah ni nič pomagalo, kajti profili pnevmatik so vkljub temu oguljeni.

Da gumijaste pnevmatike nimajo rade olja in masti, ker jim to škoduje, in da jim premočna sončna pripeka tudi ne stori dobro, je verjetno že splošno znano. Za naš mošnjček bi bilo vsekakor boljše, če bi se tudi pnevmatike takoj oglasile, čim bi jim nekaj ne bilo po volji. Dokler pa trpijo in pri tem ne dajo glasu od sebe, pa je dolžnost vsakega skrbnega vozača, da tem najbolj potrpežljivim sestavnim delom svojega avtomobila posveti več skrbi in jih bolj skrbno neguje.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispele novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

Naj se ženska ne oblači po moško!

Genovski kardinal Siri je pred kratkim razposlal vernikom svoje nadškofije okrožnico proti težnji, da bi se ženska oblačila po moško.

Kardinal ugotavlja, da se ta način oblačenja, ki je bil še pred kratkim neka predprava turistk, med ženskami vedno bolj širi.

»Ne more se reči,« nadaljuje kardinal, »da je samo po sebi moralno slabo, če se ženske oblačijo v hlače, posebno še z ozirom na sedanjo žensko modo. Ta telo bolj odkriva kot pokriva. V tem pogledu so hlače navadno boljše kot sedanja ženska krila.

Toda ne gre samo za to, da obleka telo pokrije. Tudi ni točno, če kdo pravi, da hlače manj močno poudarjajo telesne oblike, kot jih poudarjajo krila. Nasprotno je res.

Je pa še nekaj hujšega, če se ženska oblači v hlače, in sicer:

taka noša kviri v ženski sami njeno žensko duševnost;

kviri razmerje med moškim in žensko; uničuje v ženski njeno materinsko dostojanstvo pred lastnimi otroki.

Kviri žensko duševnost

Ženska, ki se oblači po moško, hoče posnemati moškega, z njim tekmovali, ker je močnejši, bolj neodvisen in bolj prost. V ženski se ustvarja miselnost: »Sem kakor moški!« Poleg tega sili obleka k vedenju in h kretanju, ki so obleki prikladne. Že to jasno priča, da v ženski to moško oblačenje maliči njeno žensko miselnost.

Kviri razmerje med žensko in moškim

Razmerje med obema spoloma se ravna po nagonu medsebojnega nagnjenja. Bistvena podlaga mu je različnost, ki edina nudi možnost medsebojnega izpopolnjevanja. Če se ženska oblači po moško, ni ta različnost več izrazita. To pa kviri temeljni pogoj medsebojnega razmerja.

Toda pred nagnjenjem je še poprej sramežljivost. Ta spoštljivo in svetim strahom brzda nagnjenje, da se ne da speljati v neprimerno vedenje. Različnost v obleki je v pomoč sramežljivosti, da se zadržuje nagon v pravih mejah. Enakost v oblačenju pa uničuje neravno obrambo sramežljivosti. Brez sramežljivosti je pa odnos med moškim in žensko ponižan do gole počutnosti, ki ne pozna obzirov in spoštovanja.

Izkušnja uči, da je ženska, kadar se je skušala enačiti z moškim, postala ne močnejša, ampak šibkejša.

Uničuje v ženski njeno materinsko dostojanstvo pred lastnimi otroki

Otroci nagonsko čutijo dostojanstvo in veličino svoje matere. Če razčlenimo prve notranje krize, ki jih preživlja otrok v predrazvojni dobi, ko se mu začne odpirati pogled v življenje, vidimo, kako se zapravlja pri njem spoštovanje do matere, če se mati oblači po moško. Odrasli radi pozabljajo, da so otroci glede lastne matere zelo občutljivi. Prav bi bilo, da bi se zavedli strogih nagonskih zahtev, ki jih imajo otroci do svojih mater. Kako globok in včasih grozen odpor povzroči v otrokovi duši spotakljivo vedenje matere! Prav te notranje krize povzročajo v njegovi duši kvarne gube za bodočnost.

Otrok ne ve, kaj je razkazovanje, lahkomiselnost, nezvestoba; čuti pa nagonsko, da je to nemoralno, in trpi.

Treba je dobro pretehtati globoke in trajne posledice pravkar navedenega, čeprav se zdi, da trenutno ženske v moški obleki še ne povzročajo vseh zmedenih javljanj nesramežljivosti.

Če se ženska duševnost skvari, je to osnovna škoda, in — če traja dolgo — nepopravljiva škoda za družinsko življenje, za zakonsko ljubezen in zvestobo ter za človeško sožitje.

Res je, da se kvarni učinki neprimerne noše ne pokažejo vsi v kratkem času, res je pa tudi, da počasi in podtalno slabijo in razkrajajo moralno življenje.

Ali je mogoča prava vzajemnost v zakonu, če je spriena ženska duševnost?

Ali je mogoča prava vzgoja otrok v nežni dobi, kjer igra materin zdrav razum in plemenita duševnost tako važno vlogo, če je mati skvarjena?

Odkar civilizacija napreduje, je človeštvo vedno razlikovalo med moško in žensko naravo in njunimi različnimi nalogami. Kaj more pač dati otroku mati, ki je pozabila na svojo žensko naravo in toliko

Športno društvo v Št. Janžu v Rožu

Šentjanški fantje se že mnogo let prav intenzivno bavijo s športom. Saj je šport danes zavzel med moško mladino važno mesto med mladinskim udejstvovanjem. Čeprav so že doslej sodelovali pri različnih športnih tekmah, zlasti pri zimskem športu, in so dosegli že lepe uspehe, je zadnja leta to športno navdušenje nekoliko ponehalo. Le posamezniki so sodelovali pri nogometnih društvih iz bližnje okolice. Že ustaljena tradicija pa je postala vsakoletna smučarska tekma na šentjanških Rutah, katere se je navadno udeležilo vse, od pravih smučarskih mojstrov pa do najmlajših.

V letošnjem poletju so se fantje znova zavedli svojih moči, ki so bile doslej raztresene po tujih društvih. »Če smo drugje med najboljšimi, zakaj bi doma ne mogli ustvariti kaj svojega,« so si govorili. Po daljših uganjanih in razmišljanjih so se odločili, da z vso hitrico oživijo že obstoječe »Športno društvo Št. Janž« in uredijo vse formalnosti pri deželni vladi ter pri športni zvezi v Celovcu. Mudilo se je namreč, da ne bi zamudili termina, do katerega se je bilo treba prijaviti, da bi mogli sodelovati že pri jesenskih tekmah koroške športne zveze.

Vse je šlo gladko in lepo. Fantovšportnikov je bilo kmalu dovolj, da so mogli formirati polno moštvo s potrebnimi rez-

vami. Tudi igrišče, na katerem igrajo že več let, povsem odgovarja predpisom in zahtevam, da more služiti javnim nogometnim tekmam. Tudi oprema moštva je bila še v dobrem stanju; le deloma je bilo treba še kaj dokupiti. Vse to je pripomoglo, da je bilo navdušenje med fanti prav veliko.

Toda nastale so nepredvidene težave. Fantje, ki so bili doslej včlanjeni v drugih nogometnih društvih, niso smeli izstopiti iz njih in pristopiti k novemu (svojemu). Po daljših prizadevanjih so končno le dobili dovoljenje za izstop, toda proti precejšnji odkupnini. Tako je imel blagajnik novega nogometnega društva v tistih dneh kar precej skrbi in dela, da je zbral nekaj tisočakov za kritje takih nepredvidenih izdatkov. Toda trdna odločnost fantov in dobra volja pri prijateljih mladine je vse te ovire premagala.

Tako se mladina v Št. Janžu že drugi mesec prav »športno« udejstvuje. Na igrišču je skoraj vsak večer pravi živ-zav fantov in dečkov. Novo moštvo je že odigralo nekaj tekem doma in drugod, toda doslej še niso imeli prave sreče; nekateri pa celo trdijo, da se jih je doslej držala precejšna smola!

Upajmo, da je res tako, zato želimo našim fantom vsaj vnaprej veliko športne sreče!

Farna mladina v Št. Janžu v Rožu bo na dan slovesnega pranganja v nedeljo, 11. septembra, priredila farno proslavo.

Na sporedu je zgodovinska igra

„Sveta Hema“

in izbor Marijinih pesmi ter nastop tamburašev.

Prireditev bo na prostem pred cerkvijo ob 7. uri zvečer.

Vabljeni!

Za fante in za vse:

Zob za zob

Gotovo se spominjate Gospodovih besed: »Slišali ste, da je bilo rečeno: 'Oko za oko in zob za zob,' jaz pa vam pravim: Ako te kdo udari po desnem licu, mu nastavi še drugo!« Ali se je kdo med vami že ravnal po tem Gospodovem naročilu? Tako neznansko težko se nam zdi vse to. Neki slavni slikar je nekoč dejal: »Če te kdo enkrat udari po desnem licu, ga daj dvakrat po levem!« Najbrž tudi marsikateri izmed fantov tako misli. Če jo dobi po glavi ali celo v obraz, ga popade divja jeza in temna sila ga žene, da bi se maščeval.

»Temna sila« je nekaj skrivnostno nedoumljivega. Morda ste že slišali, da so rekli ljudje, ki so v jezi koga zabodli, da so delali kakor v težkem snu — skoraj nezavestno. Bili so enaki ljudem, ki jih nihče ne vpraša za mnenje; od nekod je priletel udarec in že se jim je zganila roka, da bi odbila sunek. Podobni so čokoladnim avtomatom: zgoraj vtakneš denar, nato

zarožlja in spodaj dobiš čokolado. Prav tako je z jezljivimi ljudmi: naj jih kdo udari ali jim reče žal besedo — za hip jim zašumi v glavi in odgovor je tu, seveda ves nepremišljen, robat in krut.

Ali je za človeka lepo, da je samo avtomat? Če malo premislite, boste morda že bolje razumeli, kako si je Kristus mogel zamisliti nauk, da naj hudo poplačujemo z dobrim. Kaj nismo sužnji drugih, če jih posnemamo v slabem, samo da se ne bi zdeli slabiši? Ali nismo veliko močnejši, če se ne damo zbegati, ampak storimo, kar smo sami spoznali za dobro in lepo?

Fant se je odločil, da bo olikan človek in da nikogar več ne bo zmerjal in tepel. Pa se zmenijo njegovi tovariši in pravijo: »Tale je rekel, da mu je zmerjanje in pretep odvratno — pa stavimo, da se bo v petih minutah premislil.« In eden izmed fantov steče k njemu, mu za hrbtom eno

Naj vedo, kaj jim je govoriti v danem trenutku. Začnejo naj že pri deklicah v otroškem vrtcu. (Take deklice matere najrajši oblačijo v hlače).

Naj vedo, da ne morejo biti več strpní v tem pogledu, seveda brez pretiravanja. Nikar naj ne bodo tako šibki, da bi se zdelo, da soglašajo z opolzko modo, ki postavlja v nevarnost vsako moralo.

Duhovniki morajo biti v spovednici v tem oziru razsodni in odločni.

Ustvari naj se enotno nastopanje; sodelujejo naj vsi, ki imajo dobro voljo in pamet, da se ustvari močan obrambni jez.

Nočemo zanikati, da stavi sedanje življenje vprašanja in kopiči zahteve, ki jih niso poznali naši pradedje. Treba pa je pibiti, da so vrednote, ki se morajo na vsak način rešiti. Razumnost, dober okus in fin čut rešujeta ta vprašanja na vreden in sprejemljiv način. (Kat. Glas)

Nekaj o filmu:

Takšen bi naj bil film!

Obisk kinematografskih dvoran daleč prekaša vse ostale prireditve kulturnih in gledaliških društev. Pri tem se opazovalec nehotе vpraša, kaj je vzrok, da je kino tako hitro in v tolikem obsegu zajel sodobnega človeka.

Francoski Zavod za kinematografske študije je pred leti izvedel povpraševanje o tem. Odgovori na vprašanje: »Kaj ljudje iščejo v kinu?« so bili zelo zanimivi in poučni. Pokazali so, da 60–70% kino-obiškovalec gre v kino, da tam pozabi na dnevno življenje in njegove dolžnosti, da se tam zabava za majhen denar in sodoživlja najrazličnejše senzacije, katere prikazujejo na platnu. Le dobrih 10% se udeležuje kino-predstav v želji, da bi dostili svoji težnji po umetniškem ali kulturnem užitku.

Iz navedenega moremo spoznati, kako velika in težka je naloga »dobrega filma«. Da bo tak film mogel v nezmanjšanem obsegu zajeti široke plasti ljudstva, je seveda treba, da ostane prav tako privlačen in v dobri smeri prepričljiv.

Osnovna zahteva dobrega in privlačnega filma je, da mora biti dejanje vzeto iz življenja ljudi. Tak film predstavlja in razlaga življenje človeka, njegove strasti, njegovo hrepenenje in njegove boje. Pri takem filmu je seveda zelo težko doseči vzor iz razloga, ker je v vsakdanjem življenju vendar tako malo vzorno lepega.

Filmi iz življenja ljudi so največkrat na sporedu. Ljudje si jih izmed vseh najbolj žele in se zanje tudi najbolj zanimajo. Za poštenega in vestnega pisatelja in izdelovalca teh filmov se začno težave že pri izbiri snovi. Potem pride obdelava, oblikovanje in primerna omejitev tvarine, posebno v zelo zanimivih ali kočljivih prizorih. Večkrat tudi ni lahko najti zmognih igralcev, ki bi znali dati vsebini res človeški in pristno umetniški izraz.

Na kinematografskem trgu je danes mnogo velikih zgodovinskih filmov, ki so že nešteto krat bili predvajani po kinodvoranah. In vendar jih množice gledalcev vedno znova zahtevajo. Zakaj, bi se vprašali. V odgovor nam bodi stara rečenica, da »zgodovina uči«. Ona je najvernejše ogledalo življenja. In prav filmski umetnosti se je posrečilo, da more prav živo in pristno prikazati preteklost. Kajti še tako dober zgodovinski roman bo le v opisovanjih predstavljal dogodke iz davnih dni, dočim film ponazoruje oziroma naravnost predstavlja preteklost v sedanjost. Saj ima gledalec v kinematografski dvorani, ko ga obdaja popolna tema in je ves osredotočen v dogajanje na platnu, občutek, da je postavljen v sredo življenja, ki ga »doživlja« v filmu.

Še v večji meri prihaja to do izraza pri kulturnih ali dokumentarnih filmih, ker so vzeti iz sodobnega življenja narave ali človeške družbe.

primaže in ga še ozmerja. Res, udarjeni fant pozabi na sklep in udari nazaj... fantje pa od radosti poskakujejo.

Ko je fant videl, kaj so pravzaprav tovariši hoteli, ga je postalo v dno duše sram. Ni ostal zvest svojemu sklepu; dal se je zapeljati, ker se je zgodilo vse tako hitro in nepričakovano.

Fantje ste nešteto krat postavljeni pred podobne preizkušnje. Če vas tovariši hujskajo in vam prigovarjajo: »Tega ne smeš trpeti, pošteno mu vrni,« se vedno zavedajte: Če jim zdaj ustrezete in greste za njihovim surovim zgledom in jih priznate za svoje učitelje, ste že na škodi in se vam bodo še posebno smejali v pest. »Res, poslušnega učenca imamo,« bodo med seboj govorili, »v vsem nas posnema; mi vodimo, on pa slepo raca za nami.« Za slabiše vas bodo imeli in prezir bo vaš delež!

Da se prepričate, kako le sebi škodujete, se pogledajte ob takem razburjenju v zrcalo, pa boste videli...

Zato, fantje, bodite samostojni in ho-dite svojo pot!

Za dobro voljo

V šoli je zazvonil telefonski zvonec. Učiteljica je dvignila slušalko in zaslišala v njem otroški glas: »Poslušajte, Janeza Korena danes ne bo v šolo, ker je prehlajen.«

»Prav,« je rekla učiteljica, »kdo pa govori?«

»Moj oče,« je bil odgovor.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

WILLI WEGNER:

Zakaj ne streljate?

Stari Mr. Coolidge ni mogel zaspati, čeprav je velika stenska ura, ki se je ob vsakem bitju zbudila iz svoje enakomernosti, že naznanila tistih dvanajst polnočnih udarcev, ki rahlo čutečim ženskam in starčkom požene počasi strah v kosti...

Gospodinja je imela danes svoj prost večer in je bila gotovo — kot vedno v takem slučaju — pri svoji sestri v Maplewoodu. Bilo je tako tiho v hiši, da se je Mr. Coolidge ustrašil nekajkrat celo svojega lastnega srca. Potem je pomislil: Gotovo bo kmalu konec z menoj, dolgo mi srce ne bo več služilo. Končno sem dočkal dovolj visoko starost. Bil sem tudi dolgo vrsto let srečen. Pravzaprav sem dosegel vse, kar se je doseči dalo. Velike tovarne za Coolidge-milo s svojimi 28.000 delavci so moje. Vse hiše na Ogden-aveniji so moja last. Sirotišnici Sv. Vincencija nakažem vsak mesec 10.000 dolarjev. Moje premoženje dela in se množi samo od sebe. Tistih 100.000 dolarjev v omari v knjižnici je moj prihranek za osebno uporabo. Dopolnil sem že štiriinosemdeset let — — — in vse je tako prav.

Skoraj se mu je zdelo, da bo zadovoljen zaspal, ko je zaznal nek šum, ki ni prihajal od njegovega srca. Mr. Coolidge je odprl oči in se zastrmel v temo — ampak jih je takoj zopet zatisnil, ko se je vžgala luč na stropu in je vso spalnico zalila žareča svetloba.

Zaslišal se je glas: »Mr. Coolidge! Je popolnoma brez pomena, da se pretvarjate kot da spite... Govoriti moram z vami, Mr. Coolidge! Poslušajte me!«

Mr. Coolidge se ni ganil.

In zopet glas: »Prišlo mi je na uho, da imate tu v sobi spravljenih 100.000 dolarjev... Mr. Coolidge, to bi bila ravno vsota, ki mi je potrebna, da začnem novo in pametno življenje. Izročite mi torej denar! Da ste popolnoma v mojih rokah, tega mi menda ni treba še posebej poudarjati!«

Mr. Coolidge je odprl oči.

Vlomilec je stal tri korake od njegove postelje. V rokah je držal pištolo, njegov obraz je bil zakrit z masko.

»Mr. Coolidge! Vprašam vas, kje je denar? Povejte po resnici — in nič se vam ne bo zgodilo!«

»Tu poleg, v knjižnici,« je odvrnil Mr. Coolidge. »V skrivni omari.«

»Dajte mi ključ!« je ukazal vlomilec.

»Ni potreben noben ključ,« je dejal Mr. Coolidge. »Je skrivna omara.« Zdaj je začutil, da mu srce razločneje bije kakor prej. »Trebja je le,« je dejal, »da potegneta s police Poejeve 'Pripovedke o groteskah in arabeskah', pa boste zagledali nezaklenjeni predal v steni. Je zelo enostavno.«

»Vstanite,« je zapovedal vlomilec, »in pojdite z menoj v knjižnico! Le nikar se ne

obotavljajte in storite, kar rečem! Sicer bom takoj streljal Torej, vstanite!«

»Ne,« je dejal Mr. Coolidge, »ne bom vstal.«

»Seveda boste vstali!«

»Ne,« je rekel Mr. Coolidge, »sami pojdite tja. Je zelo enostavno. Razložil sem vam, kako je treba storiti. Ne zadržujem vas.«

»Vstanite!« Mož je stopil za korak bliže k starčkov postelji. »Vstanite in pojdite pred menoj v knjižnico. Hočem, da knjigo sami vzamete s police!«

»Ne,« je dejal Mr. Coolidge.

»Ustrelim vas, če ne storite, kar vam zapovedujem!«

»Streljajte,« je odvrnil Mr. Coolidge. »Za Boga — — — streljajte!«

»Vstanite!«

»Zakaj ne streljate?«

»To je moja stvar, Mr. Coolidge! Vstanite vendar in pridite! Pojdite z menoj in pokažite mi vsaj, katero knjigo menite...« Vlomilec glas je naenkrat izgubil nekaj svoje grozovitosti in trdosti, postal je mehak in proseč: »Lepo vas prosim, Mr. Coolidge... Pokažite mi, katero knjigo menite! Potrebujem denar, hočem začeti pametno življenje, ali ne razumete tega? Jaz sem še mlad, vi pa ste stari. Vi ste bogati, vi imate tovarne in hiše; jaz pa nimam nič!«

»Kar streljajte,« je rekel Mr. Coolidge.

KOREJSKA PRIPOVEDKA

Materinska ljubezen

Davno je že tega, kar je v vasici v bližini mesta Keson živel revna kmečka družina. Mož je hodil na dnino k bogatemu sosedu, žena pa je pekla riževe hlebčke in jih prodajala. Tako sta živela iz rok v usta.

Imela sta sina Han Sek Bona in ljubila sta ga bolj kakor lastno življenje. Srečno je živel siromašna družina, dokler se ni zgrnila nanjo težka nesreča — oče je zbolel in umrl.

Umirajoč je dejal svoji ženi:

»Naj se najin sin izšola, da ga bodo vsi spoštovali!«

Žena je obljubila možu, da bo izpolnila njegovo zadnjo željo.

In ko je Han Sek Bon izpolnil sedem let, mu je mati dejala:

»Trebja bo izpolniti očetovo poslednjo voljo. Naslednjih deset let se boš učil. V tem času se boš naučil pisati tisoč znakov, zapomnil si boš najlepše pesmi, izučil se boš zdravilstva in prebral knjige velikih mislecev. Potem boš položil izpite v Seulu in postal boš učen, kot je to želel tvoj oče.«

popraviti ali pa kaj novega napraviti, kakor to pač zahteva poljedelstvo.

Tisti čas je bil brat Jurij poslan v Ljubljano, da bi se šolal pri očetih jezuitih. Ostal je samo štiri leta v mestu, ker imajo vsi tisti, ki se rode na Visokem, več moči v rokah nego v glavi, tako da se rajši trudijo po polju kakor pa v šolskih klopih. Tudi pri Juriju se je to izkazalo in jezuiti iz Ljubljane so pisali, da ga nočejo več imeti. Oče je radi tega pisano gledal in Jurija nekaj časa prav grdo držal v strahu. Ker pa se mu je rad podvrgel in opravljal vsako delo, smo bili kmalu zadovoljni, da je prišel domov.

Tako Bog vse prav naredi!

III.

Prejkoslej mi je bil oče hud zapovednik. Tako so pretekla štiri leta. V tem času sem opazil, da sem si polagoma pridobil zaupanje očeta in njegovo zadovoljstvo. Vzlic visoki starosti se pa vendar ni zmanjšala njegova divjost, česar bi sicer otrok o svojem roditelju ne smel zapisati. Kadar se je napil vina, je bilo pametno, iti mu s pota, kakor se gre s pota razdraženemu živinčetu na paši. Ali resnica je, da se je prevečkrat pripetilo, da je visoki gospodar pil čez mero.

Ko se je približal sedemdesetemu letu življenja, je pričel Polikarp Khallan tovoriti vino z Vipavskega in od drugod ter

»Tedad bi končal na električnem stolu! Saj gre gotovo tudi brez prelivanja krvi, kajne, Mr. Coolidge? Pokažite mi knjigo... prosim...«

»Zaradi mene lahko streljate,« je dejal Mr. Coolidge. »Jaz bom tako kmalu umrl. Sicer pa sem popolnoma sam v hiši. Mirno morete iti tja in vzeti denar. Vzemite si časa. Poslušajte — morete si vzeti denar, dovolim vam. Je pošten ameriški denar. Začnite novo, pošteno življenje. Bojim se le, da vam ne bo prinesel sreče... Veste, ukradeni denar ne prinaša sreče.«

Mr. Coolidge je zaprl oči.

Ko jih je zopet odprl, je klečal vlomilec ob njegovih postelji in zajecjal: »Oprostite, Mr. Coolidge...«

»Zakaj še niste šli tja?« je vprašal starrec. »Knjiga se imenuje 'Pripovedke o groteskah in arabeskah' pisatelja Edgarja Allana Poeja. Rekel sem že vendar.«

»Jaz bi je nikoli ne našel,« je odvrnil vlomilec. »Ne znam brati...« Potem je vstal. »Oprostite mi,« je dejal. »In pozabite. Morda imate prav — — — mogoče je, da bi mi denar res ne prinesel sreče. Oprostite mi, prosim...«

»Če hočete,« je dejal Mr. Coolidge, »se javite jutri v tovarni za Coolidge-milo pri Mr. Bearslyju. On je moj ravnatelj za nastavljenca. Nekaj bo že imel za vas.«

»Da,« je dejal vlomilec. »In oprostite mi še enkrat!« Nato je odšel.

Ubogi fant, si je mislil Mr. Coolidge. Potem je zaprl oči in zaspal... zaspal tako, kot je bil že ves večer ležal, na hrbtu, tiho in ne da bi se ganil. Mr. Coolidgea je pred dvema letoma bila zadela kap in je bil od tedaj mrtvouden.

Han Sek Bon ni bil pričakoval tako neprijaznega sprejema. Zajokal je in dejal:

»Nešteto korakov sem prehodil in od večerajšnjega jutra nisem jedel. Nahranite me, mati, in vse vam bom povedal.«

Oh, kako rada bi mati objela sina, ga ljubkovala in nahranila z najboljšim, kar je premogel njen dom, ga položila k počitku! Pa ni naredila po svojih željah, le vprašala ga je spet:

»Si se naučil že vsega, kar bi se moral učiti deset let?«

Sin je odgovoril:

»Naučil sem se vsega, kar se drugi naučijo v desetih letih, zato sem se tudi prej vrnil domov.«

»Torej vzemi čopič, tuš in papir ter nariši deset znakov,« je zaukazala mati.

Ko je sin vzel iz popotne torbe pisalni pribor, je mati privila stenj v svetilki in dejala:

»V temi bova delala — ti boš pisal znake, jaz pa bom pekla hlebčke.«

Čez nekaj časa je mati zaklicala:

»Hlebčki so pečenili!«

In spet je prižgala stenj v svetilki. Han Sek Bon je pokazal materi svoje pisanje. V temi napisani znaki so bili zverženi, nelep.

Mati pa je rekla:

»Poglej moje hlebčke!«

Han Sek Bon si jih je ogledal. Bili so lepi, okrogli, vsi enakomerno pečeni in rahli, kot da bi jih mati pekla pri belem dnevu.

Mati je položila roko na sinovo ramo in spregovorila:

»Vrni se v Keson in pridi spet domov šele takrat, ko boš res popolnoma znal vse, kar moraš znati.«

»Oh, dovolite mi ostati vsaj do jutri! Dolgo pot do doma sem prehodil, ne da bi se ustavil — manjka mi moči za vrnitev.«

»Nimaš časa za počitek,« je trdo odgovorila mati. »Vzemi hlebčke za popotnico, in — srečno pot!«

In Han Sek Bon je odšel v noč na trdo cesto. Težka je bila njegova pot v stari Keson. Gorski hudourniki so mu zapirali pot in divje zveri so mu grozile.

Han Sek Bon je hodil in bridko jokal. Zdelo se mu je, da je mati nepravilna in hudobna, da je v letih, katera je preživel v mestu, pozabila na svojo materinsko ljubezen.

Zjutraj je razvezal culico, kamor je bila mati zavila popotnico, in spet je videl, kako lepi in brez napake so bili hlebčki, ki jih je bila spekla v trdi temi — vsi so si bili na las podobni.

In tedaj je Han Sek Bon prvič pomislil: mati je v temi zmogla dobro izvršiti svojo nalogo, jaz pa svoje nisem mogel. Ona torej opravlja svoje delo bolje kakor jaz svojega!

Ob tej misli se je Han Sek Bon podvzval v Keson...

Še pet let je minilo — in mati je spet zaslišala v večernem mraku korake pred svojo (Konec na 8. strani)

Visoška kronika

7. Dr. Ivan Tavčar

V zimah je strojarjev Valentin podučeval tudi otroke, da bi se navadili brati in pisati. Pravijo, da je bil nekaj časa celo učitelj v šoli bratovščine sv. Rešnjega Telesa, da pa je to dobro službo, in najsi mu je nesla na leto celih šest goldinarjev, opustil, ker so predstojniki silili na to, da bi zahajal tuintam v cerkev. Zapisati moram, da je Valentin svoje učence hudo tepel in veliko za lase vlekel. Branje in pisanje pa nam je za silo le vtapel s svojo palico.

Pozneje, ko sem prišel v svet, sem svoje znanje še spopolnil. Sedaj pišem prav pretno, čitam pa bolj slabo, ker so mi opešale oči, morda od rane, morda od štrapaca, katerega sem prenašal v številnih bataljah, pri katerih nas je vodil gospod Eugenius, vse slave vredni princ Savojski.

Po preteku treh let mi je sporočil oče Polikarp, da upa, da sem se že kaj prida naučil in da Visoko ne more več pogrešati dela, kakor ga sme in mora zahtevati gospodar od svojega prvorojenega sina. Prišel sem zopet domov. Tudi sem dobil vse orodje, kakor ga potrebuje kovač. Koval sem pa le toliko, kolikor je bilo treba za gospodarstvo, bodisi da se je moralo kaj

kupčevati z njim, ker je ljudstvo v tistih dneh, ko se je bila dežela že nekoliko okrepčala od nemške vojne, rado popivalo; bilo je v vsakem selišču pivnic, da jih je kar ostajalo. Mnogokrat je oče odgovoril v Vipavo — takrat smo imeli na Visokem tri pare močnih in dobro rejenih tovornih konj — ter vselej privlekel nazaj mnogo posode, napolnjene z vinom.

Slišali smo in zvedelo se je, da stari mož ni opravil tovara, da bi se ne bil kje v vinskih gorah sprl in stepel. Govorilo se je celo o težkih pohabljenjih in nekoliokrat bi bil skoraj padel v roke grajskemu glavarju Lantheriju, da se ni še o pravem času poravnal z rodbino poškodovanega ter ji založil težko odškodnino, glavarju pa izdatno odkupnino. Take poravnave so pri nas v navadi: revež, ki nima denarja, pride v zapor, bogatin pa se pri graščaku in rodbini odkupi, nakar je pravica, ki bi morala biti za vse enaka, potolažena. Dozdeva se mi, da take reči ne bi smele biti na svetu; ker so pa koristile mojemu očetu, ne bom več pisal o njih.

Ali nikdar nisem povpraševal očeta, kakke dogodke je doživel na Vipavskem, in vem tudi, da bi mi ne bil o tem ničesar povedal. Bolelo me je pa, da je jemal s sabo brata Jurija, in prav močno sem se prestrašil, ko sem opazil, da se je fantalin v slabi družbi privadil vina, da ga je pil kakor vodo, ki je vendar najboljša pijača na svetu.

Tako je tekla čas od leta do leta, in živeli smo, kakor živi kmet na svojem posestvu, kjer malokdaj kaj posebnega doživi.

Štelo se je leto 1690., v katerem se je šestindvajsetič ponovil god sv. Izidorja. Dobro sem bil zrastlel in tudi na duši nisem pešal. Vsaj gospod Karel Ignacij v Poljanah me je često pohvalil ter me stavil za vzgled drugim mladeničem.

Neko nedeljo popoldne, ko je počivala hiša in družina, mi je ukazal oče, da naj hodim z njim.

Peljal me je na kraj, kateremu pravimo »Osojnik« in ki leži pod gozdom nad Visokim. Ravnoisto leto so bili posekali bukve na Osojniku, šture pa smo z ognjem pokončali, da se je napravila rodovitna njiva za rž in pšenico, ker človek ne more živeti od bukovega listja, pač pa čedno živi od zlatega klasja.

Na tratino tik nove njive je legel stari mož, pograbil šop trave ter ga zasukal, meni pa dejal:

»Prinesel skalo, da zavijeva hudiču rep, da se ne ponesreči, kar bova imela v govorici!«

Prinesel sem precej težak kamen z njive in položila sva ga na zvito travo, da je bil peklenskemu satanu zasukan rep obložen, da nama ni mogel napraviti škode in najsi bi jo bil tudi hotel.

(Dalje prihodnjič)

XVII. olimpijske igre v Rimu

Velika udeležba pri vseh prireditvah — Krasne športne naprave — Ogromen promet. Vročina povzročila smrt mladega danskega olimpijca

Rim, 3. septembra

Rim ima za letošnje olimpijske igre dvoje športnih središč: Na severu so glavni stadioni in druge športne naprave ter olimpijska vas, na jugu je pa stadion za kolesarske dirke, velika športna palača, kongresna palača itd. Skoraj vse športne naprave so nove in bi zlasti omenil olimpijski stadion, poleg je krasen marmornati stadion in plavalni stadion. Med temi je takozvani „Foro Italico“, pred tem pa stoji mogočen steber iz belega marmorja z napisom: Mussolini dux, ki izvira še iz dobe fašistične diktature.

Športne naprave, odnosno športni središči na severu in jugu sta oddaljeni drugo od drugega dobrih 16 km, kar je za one obiskovalce, ki se zanimajo za več športnih panog in ki nimajo dovolj pod palcem, precej neugodno. Voziti se namreč morajo z javnimi prevoznimi sredstvi, kar vzame ogromno časa in je zelo utrudljivo in še ne morejo videti vsega tega, kar bi v ugodnejših razmerah lahko. Kljub temu je udeležba povsod zelo velika, ogromen olimpijski stadion, kjer so te dni lahkoatletске tekme, je skoraj vedno zaseden (sto tisoč gledalcev). Izredno veliko je Nemcev, družba je zelo pisana, saj je polno zastopnikov bele, črne in rumene rase, ki tvorijo s svojimi pestrimi oblekami na pobočjih stadionov krasen okvir športnikom sveta, ki se borijo v plemenitih tekmah za čast svoje domovine in za slavo športa. Posebno pozornost vzbujajo zastopniki Daljnega vzhoda, Japonci, ki nosijo na svojih hrbtih japonsko zastavo, pod njo pa napis „Tokio 1964“, s čemer delajo propagando za naslednje olimpijske igre, ki bodo v njihovi domovini čez štiri leta.

Vročina je bila nekaj dni neznosna, saj so za beležili enkrat celo 39 stopinj, kar je močno vplivalo ne samo na gledalce, ampak v še večji meri na tekmovalce. Žrtev te strašne vročine je postal mlad danski kolesarski dirkač, ki se je po tekmi

sesedel in po nekaj urah umrl v bolnici. Njegov rojak, ki se mu je pripetilo isto, je po nekaj dneh v bolnici le okrevaj. Truplo danskega olimpijca je pripeljalo italijansko vojaško letalo v njegovo domovino, predsednik italijanskega olimpijskega odbora mu je položil na krsto zlato olimpijsko kolajno. Lepa gesta — toda enaindvajsetletnega danskega športnika ni več.

Promet po vseh ulicah Rima je ogromen, zlasti so vedno prenatrpani busi in tramvaji, ki se jih poslužuje večina obiskovalcev olimpijskih iger. Če hočeš priti pravočasno na mesto, kamor si namenjen, moraš iti vsaj eno uro prej od doma kakor v normalnih časih, ker drugače se ti prav lahko zgodi, da zamudiš prireditve. Nekaj čudovitega je, da so vedno tako natrpana vsa javna prometna sredstva, da dobiš občutek, kakor bi se nahajal med sardinami v „kovinasti škatli“. Najhuje je pa to, da dostikrat ne moreš izstopiti tam, kjer bi rad in kjer bi bilo potrebno.

Organizacijski aparat je ogromen in tudi organizacija dobro funkcionira. Osebe je povsod vladno in Italijani so zlasti do tujcev zelo prijazni. Vendar si moraš pogosto pomagati z italijanščino (če je še tako polomljena kakor na primer moja), če hočeš dobiti potrebno informacijo, ker redkokdaj naletiš na osebo, ki bi znala poleg italijanščine še kak drug jezik.

Visoko gori prav na zadnjem stopnišču plavalnega stadiona sem sedel dva dni in občudoval skoke s stolpa (10 m) deklet in fantov. Krasne so bile izvedbe in tvegane obrate, vijake in premete so izvajali tekmovalci, tako dekleta kakor fantje, z največjo zanesljivostjo. Pri dekletih je nepričakovano zmagala mlada 17-letna Nemka I. Krämer, kajti letos ni bilo več Amerikanke Patricie McCormick, ki so jo zaradi njenih zmag v vseh skokih na zadnjih dveh olimpijadah (Helsinki, Melbourne) imenovali „kraljico skokov“. Amerikanka Pope je bila prav z nezadovoljno razliko druga. Pri moških so pa slejkoprej Amerikanci vedno spredaj.

Po končanih skokih je bila na dnevnem redu predzadnja tekma v waterpolu (igra z žogo v vodi) med ameriško in jugoslovansko reprezentanco. Zma-

gali so Jugoslovani z rezultatom 6:2, ki so bili boljši.

Borbe svetovnih športnikov in športnic gredo svojo pot po določenem načrtu. Vse se pričinja ob določeni uri in se odvija po programu in nikjer ni opaziti najmanjšega zastoja. Največ gledalcev je seveda v olimpijskem stadionu, kjer so glavne tekme, to je tekme v lahki atletiki, ki jo imenujemo tudi „kraljico športov“. V splošnem je trenutno opaziti premoč sovjetskih zastopnikov, ki so na čelu tabele, ko to pišem; sledijo Amerikanci, nato pridejo Nemci in Italijani. Seveda se bo slika do konca olimpijskih iger še močno spremenila, zlasti kar se sredine in spodnjega dela tabele tiče. Sovjeti imajo v svojih dekletih močne zastopnice v lahki atletiki in tudi nekateri moški so presenetili v tej športni panogi, do čim so Amerikanci deloma popustili. V prihodnjem poročilu bomo prinesli splošen pregled celotnih olimpijskih iger in glavne uspehe posameznih narodov. V trenutku, ko to pišem, je namreč še toliko izločilnih tekem, da si še ne moremo ustvariti popolnoma jasne slike.

V nekaterih finalnih tekmah, ki so na vrsti, danes, so pa Amerikanci močno stopili v ospredje s svojimi krasnimi zmagami. V teku čez zapreke na 400 m so si osvojili vse tri kolajne (zlato, srebrno in bronasto). V teku na 100 m je v končni borbi zopet zmagala Amerikanka, ki je porabila za to progo točno 11 sekund. V skoku v daljavo si je priboril zlato kolajno zopet Amerikanec, ki je skočil 8,12 m daleč, kar je nov olimpijski rekord. V skokih v 10-metrskega stolpa sta zasedla prvo in drugo mesto dva Amerikana, nov svetovni rekord v plavanju na 200 m je dosegla Amerikanka Trov s časom 2 min. 12 sek. 8/10. V plavalni štafeti na progi 4 krat 100 m so zopet zmagala ameriška dekleta. Sovjetska atletinja je zalučala kroglo 17,32 m daleč v novem olimpijskem rekordu. Nova Zelandija pa si je priborila dve zlati kolajni na 800 in 5000 m.

Vrstni red, odnosno tabela olimpijskih kolajn je po današnjih tekmah takale: Na prvem mestu so Sovjeti (15 zlatih, 5 srebrnih, 9 bronastih), na drugem mestu so Amerikanci (13 zlatih, 11 srebrnih, 10 bronastih) in na tretjem mestu pa Nemčija (5 zlatih, 12 srebrnih, 5 bronastih).

V splošnem lahko rečemo, da nam letošnje igre prinašajo rezultate, kakršne smo pričakovali.

Ivo Kermavner

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 12. 9.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Solistična glasba. — Bolje je paziti, kot zdraviti se... 17.55 Pomenek z ženami. — TOREK, 13. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Pod domačo lipo... (Poje selski pevski zbor). — SREDA, 14. 9.: 14.00 Poročila, objave. Nasveti za delo na domačem vrtu. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 15. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Iz popotne torbe. Pri tujih narodih v gosteh: Brazilija. — PETEK, 16. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Zbori pojejo... — SOBOTA, 17. 9.: 9.00 Od pesni do pesni — od srca do srca. 18.15 Brž skrb, nadloge v kraj...

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

Bitrica v Rožu

Sobota, dne 10. 9.: Mordalarm in Scotland Yard (III+). — Nedelja, dne 11. 9.: Die Wikinger (IVa). — Sreda, dne 14. 9.: Mann im Feuer (III).

Borovlje

Sobota, dne 10. 9.: Der Knabe auf dem Delphin (III). — Nedelja, dne 11. 9.: Und das am Montagmorgen (IVa). — Četrtek, dne 15. 9.: Die Tommy-Steele-Story (III).

Pliberk

Sobota in nedelja, dne 11. in 12. 9.: Arzt aus Leidenschaft (IV). — Torek, dne 13. 9.: Der schwarze Mustang (III).

Št. Jakob v Rožu

Sobota in nedelja, dne 10. in 11. 9.: Schwarzbrot und Kipferl (IV). Sreda, dne 14. 9.: Romarei (IVb).

Materinska ljubezen

(Nadaljevanje s 7. strani)

jo hišico. Odprla je vrata in spet se je zarzla v sina.

Han Sek Bon je iztegnil roke v pozdrav, mati pa je dejala:

»Si se vsega naučil, da si prišel domov?«

»Vsega,« je odgovoril sin.

Pa je vzel iz popotne torbe papir, tuš in čopič ter ugasnil svetilko.

Čez deset minut je že dejal:

»Lahko prižgete luč.«

Mati je prižgala svetilko in stopila k sinu. Na mizi pred njim je ležal list papirja, popisan z znaki. Vsi so bili lepo izrisani, ravni, prelepi, nizali so se v ravnih vrstah, nobeden ni bil večji ali manjši od drugega!

Tedaj je mati zaklicala:

»Kako sem te pogrešala, sinko! Kako sem te čakala! Daj, da se te nagledam, daj, da te objamem!«

... Minila so leta in Han Sek Bon je postal slaven učenjak. Kadar so ga učenci vpraševali, kako si je mogel pridobiti tolikšno znanje, jim je odgovarjal:

»Materinska ljubezen me je naučila, da mi ni nikoli žal dela in da sem delal vse dobro in pošteno. Kdor pa dela dobro in pošteno, lahko doseže vse, kar si želi.«

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Prechtl)

Sivalne in
pletilne stroje
pri

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

— K R A T K E V E S T I —

Leirjski škof, pod katerega spada Fatima na Portugalskem, je vse škofo po svetu pozval, naj bi letošnjega 13. oktobra, ob obletnici zadnjih Marijinih prikazovanj, priredili spokorna romanja, oziroma spokorne pobožnosti, da bi se doseglo zavestno krščansko življenje na svetu, da bi se Rusija spreobrnila in bi bil svetu dan dar miru. Tozadevno pismo je poslal tudi škofom za železno zaveso.

Na Dunaju so ob belem dnevu ukradli neznanca iz avtomobila aktovko, v kateri je bilo 1 milijon šilingov. Dva uradnika Avstrijske letalske družbe sta bila dvignila denar v banki; sredi ceste pa je odpovedalo kolo avtomobila, ki so ga bili zlikovci namenoma poškodovali. Medtem, ko sta oba uradnika bila zaposlena s popraviljem kolesa, je aktovka z denarjem izginila. Policija meni, da je bil tat član večje organizirane roparske skupine, kateri so že na sledu.

Švicarski zvezni svet je naprosil jugoslovansko vlado, da bi odpoklicala pri jugoslovanskem poslanstvu v Bernu akreditiranega trgovskega atašeja Stojana Zlatkovića, ker se je ta preveč spoprijateljil z neko 22-letno tajnico v švicarskem ministrstvu za trgovino. Zvezni svet namreč ne more dopustiti tako tesnega prijateljstva med inozemskim trgovskim atašejem in uradnico ministrstva, ki vodi trgovino vse Švice. Zlatković je že odšel iz Berna.

Na sedežu tržaškega železniškega ravnateljstva je bila mednarodna konferenca, ki so jo sklicali, da bi se na njej posvetovali o možnostih za ponovno uvedbo direktnih prevoznih pristojbin za blago, ki prihaja v Trst iz Madžarske ali ki ga iz tržaškega pristanišča odvažajo po železnici na Madžarsko. Sestanka so se udeležili zastopniki madžarske, avstrijske, jugoslovanske in ita-

lijanske železniške uprave. Sprejeli so načelni sporazum, novo tarifo pa bodo sestavili na posebnem sestanku v oktobru; v veljavo naj bi stopila z začetkom prihodnjega leta.

»Oddaje so cenejše od motenj,« to je geslo ameriškega radijskega omrežja »Glas Amerike«, ki je v hladni vojni ideologij najmočnejše orožje Združenih držav. Ta orjaška organizacija razpolaga trenutno s 76 oddajniki. Od teh je 30 kratkovalovnih v ZDA, ostali oddajniki pa so razmeščeni po Evropi, Aziji in Afriki. Pri tem so všteti tudi ladijski oddajniki, ki pogosto spreminjajo svoja oddajna mesta. Vsi ti oddajniki so namenjeni za sprejem po Evropi in Bližnjem vzhodu ter po Srednji Aziji. Za Afriko bodo v Liberiji postavili 8 kratkovalovnih oddajnikov.

Zaradi uživanja margarine znamke »Planta« je na Nizozemskem v treh dneh obolelo nad 3000 ljudi. Tudi v Zahodni Nemčiji so se pojavila obolenja, za katere sklepajo, da izvirajo od te margarine. V treh tednih je obolelo skupaj skoraj 90 tisoč ljudi. Koncern-Unilever, ki je to margarino izdeloval, je pripravljen vsem obolelim osebam zaradi bolezni nastalo škodo poravnati. Na Nizozemskem je zaradi tega slučaja prodaja čajnega masla izredno narasla, ker si nihče ni več upal uporabljati margarine.

Glavni tajnik Centralne pripravljalne komisije za 2. vatikanski vesoljni cerkveni zbor msgr. Pericle Felici je na poletnem tečaju milanske katoliške univerze izjavil, da se bo začel koncil v oktobru in bo trajal dva meseca. Iz prejšnjih izjav sv. očeta Janeza XXIII. moremo torej reči, da bo to oktobra 1962. Do letošnjega božiča bo izšlo 10 snopičev predlogov, ki so jih zbrali za razpravljanje na koncilu škojfe vsega sveta, katoliška vseučilišča in papeške kongregacije.

Začetek sezone Komornega gledališča

Komorno gledališče v Koncertnem domu prične svojo letošnjo sezono v soboto, 10. septembra s prvo avstrijsko izvedbo R. Thomasove kriminalke „Past“. Francoski avtor naziva svoje delo napeto psihološko kriminalno zgodbo. Kaj more taka zgodba nuditi? Najprej razburi živce s tem, da nakaže zločinsko zgodbo, potem pa z logično natančnostjo prikaže vse možnosti za odkritje zločina. Najprej torej zaprepadenost, potem zadovoljstvo pri ugaibanju: Kdo je bil?

Neki mož že deset dni ni videl svoje žene. Zločinska topla mu ponuja neko tujo ženo, ki naj bi dobila veliko dediščino. Težavna in zoprna zamožnost, ker revež ne more dokazati, da vsiljena ženska ni njegova žena. Toliko o vsebini, konec pa naj bo prihranjen za veselje in napetost v gledališču.

Insceniral je predstavo Walther Nowotny, oder je priredil Karl Eugen Spurny, kostume je izdelala Anny Arnold. Igrajo gospe Fauland in Heinzel in gospodje Asper, Eybl, Haberkorn in Kuchler.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Komorno gledališče v Koncertnem domu:

V soboto, 10., nedeljo, 11., v soboto, 17. in nedeljo, 18. 9.: Die Falle — Past (kriminalna zgodba) — Začetek vselej ob 19.30.

Mestno gledališče:

V petek, 16. 9.: Der Graf von Luxemburg — Grof luksemburški (premiera), v soboto, 17., nedeljo, 18. 9.: Der Graf von Luxemburg. — Začetek vselej ob 19.30.

MALI OGLASI

Novi pletilni stroji! „Passap Duomatic“ je kralj pletilnih strojev. Plete debelo in tenko volno, gladko in obratno, perlfang, polnpatentno, okroglo, z zatiko, jacquard itd. Je najmodnejši svetovni pletilni stroj z vzorčnim avtomatom, ki namesto vas misli in dela. Dobite ga pri: Fa. Sattler, Celovec — Klagenfurt am Heuplatz.

Izvrstno pristojja, kar je sešito z BORLETTI.

Gostinski obeati, gospodinje, pozor!

Že sedaj si po ugodnih cenah nabavite manjkajočo opremo

v trgovini s preprogami

RADLMAYR
VILLACH

Velika zaloga žimnic, zaves, talnih oblog in raznih drugih vrst blaga za opremo sob

Plačilne olajšave!